

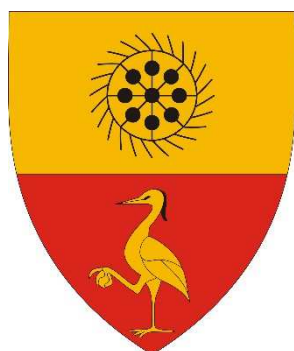
NAGYVENYIM
TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017.

TERVEZET

NAGYVENYIM

TELEPÜLÉS ARCULATI KÉZIKÖNYV

Tisztelt Polgárok!

Örömmre szolgál, hogy Nagyvenyim Településképi Arculati Kézikönyvét Önök elé tárhatom. Községünk a Mezőföld szívében élő település, északról Perkáta és Rácalmás határolja, keleten Dunaújvárossal ölelkezik össze. Déli szomszédja Baracs, nyugatról pedig Mezőfalva a település kapujának őrzője.

Nagyvenyim éppen e kézikönyv írásakor ünnepli modernkori létezésének 70. évfordulóját, s önállóvá válása óta folyamatosan fejlődik, gyarapodik. A község lakói ezer szállal kötődnek lakóhelyükhöz, szeretik a mindig barátságos, önmagát tisztelő települést, mely vén folyónktól, a Dunától karnyújtásnyira kínálja kincseit, épített és természeti értékeit a kalandra éhes utazónak, aki ideérkezvén megtapasztalhatja az ezerarcú Dunántúl szépségét.

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével irányítja rá a figyelmet az épített környezet szépségeire. Az építészeti útmutatóban megfogalmazásra kerülnek azok az ajánlások, amelyek az illeszkedő, alkalmazkodó, és mégis egyedi építés alapját képezhetik. Hiszen településünk arculatát, vagyis azt a képet, mellyel a környezete felé fordul, tudatosan, a múltat tisztelő de a jövőbe tekintő, stratégiai szemléletben kell formálnunk.

Egy tervezési feladat nagy kihívás elé állít Megrendelőt és a Tervezőt egyaránt. Egy új épület hatása sokkalta messzebbre mutat a határoló falaknál és telekhatáron állított kerítésnél. A környezetbe történő komplex integráció igénye pedig sokkal több a puszta funkcionalitásnál és esztétikánál. A tervezés ezért nagy felelősség. Egy új épület létrehozásakor a környezettel való szimbiotikus egység kialakítása a kívánatos, mely a megszületésétől fogva részévé válik a település vérkeringésének. Hogy azzal együtt öregedve élhessék meg szép, bölcs érettségük korát.

Szeretnénk tehát, hogy mindenki olyan házat tudjon építeni, ami büszkeséggel töltheti el, ugyanakkor a település képéhez illeszkedik, azt jó ízléssel viszi tovább.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek tekintettel vannak egymásra, értékelik egymás egyediségét és így képesek a saját egyéniségük feladása nélkül alkalmazkodni. Igaz ez az épített környezetre éppúgy, mint az emberi kapcsolatokra.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság korlátozása, hanem éppen az értékek és a szokások megismertetése, a sokféle lehetőség feltárása.

A jó példák bemutatása minden bizonnyal hiányos, hiszen sok színvonalas épület van még Nagyvenyimen a bemutatottakon kívül is. A kézikönyv nem egy merev, lezárt mű, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan tovább íródik. Ezért, ha valami kimaradt, vagy újabb arra érdemes ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe. Kérjük, ebben legyenek segítségünkre azzal, hogy javaslataikkal megkeresnek minket! Mi, a könyv létrehozásában közreműködők bízunk benne, hogy sok hasznos ismerethez juthat, aki épít, és döntéseikhez sok megfontolandó szempontot kapnak e könyv tényleges, vagy virtuális forgatása során!

Tisztelettel:

Vargáné Kaiser Katalin
polgármester

TARTALOMJEGYZÉK

1

BEVEZETÉS

3. oldal

2

NAGYVENYIM BEMUTATÁSA

5. oldal

3

ÖRÖKSÉGÜNK

11. oldal

4

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

29. oldal

5

AJÁNLÁSOK

39. oldal

6

JÓ PÉLDÁK

56. oldal

7

JÓ PÉLDÁK – SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

-

BEVEZETÉS

A település arculatának alakulása minden lakójának ügye, hiszen az arculatot az egyenként megépített épületek összképe, együttese határozza meg. Ezért a házépítés nem csupán az építtető magánügye, hanem a település lakóival való közösség felvállalása is attól a pillanattól kezdve, hogy az építés helyszínét kiválasztotta.

Ha egy utcában a meglévő egységes hangulatú házak közé bekerülnek elütőköző tömegű, arányú, színű házak, akkor az utca világa zavaros lesz, mint egy olyan zenekar, amelyikben néhány hamis hangszer más darabot játszik mint a többi. Ezzel szemben, ha a településrész sajátos jellegét felismerő, azt közösen felépítő házak állnak együtt, az olyan, mint amikor az összehangolt hangszerek egy zenemű különböző dallamait szólaltatják meg eggyé olvadva. A község vezetése hozhat bármilyen szigorú szabályokat az építkezésekre vonatkozóan, az kevés lesz az összhang megteremtéshez, mert az az egyes építkezők arculati döntésein múlik. A közösen kialakított arculat végeredményben minden egyes építkezőnek feladata és élménye is!

Nagyvenyim sajátos arculatának alakításához kíván segítséget nyújtani ez a kézikönyv a településen építkezők, a tervezők és a község vezetői számára is. Ismerteti, bemutatja a település megkülönböztethető karakterű területeit és karakterüknek meghatározó összetevőit, sajátos tulajdonságait és építészeti értékeit. Ha a település lakói nem ismerik ezeket, akkor idegen építési szokások bővületébe kerülnek, és az egyedinek gondolt szokatlan épületekkel szétfeszítik a település sajátos szövetét. Azonban, ha Nagyvenyim lakói felismerik és megszeretik lakóhelyük karakterét, értékeit, akkor tudatosabban tudják felvállani az összhangba való illeszkedést.

Az arculati kézikönyv jó példákon keresztül mutatja be a már kialakult karakterhez illő megoldásokat, másrészt kevésbé jellegzetes településrészekben a kívánatos arculathoz irányt mutató megoldásokat.

NAGYVENYIM BEMUTATÁSA

Nagyvenyim a Dunántúlon Fejér megyében a Mezőföld déli részén a Dunától nyugatra kb. 6 km távolságban található, Dunaújváros vonzáskörzetéhez tartozó település.

A DUNAÚJVÁROSI KISTÉRSÉGBE, ÉS A DUNAÚJVÁROSI JÁRÁSHOZ TARTOZIK. Határai északon Perkáta, észak-keleten Rácalmás, keleten Dunaújváros, délkeleten Baracs, nyugaton Mezőfalva.

A régészeti leletek arról tanúskodnak, hogy a terület a bronzkor óta lakott, először írásban mégis csak a XV. században említik. Később volt török fennhatóság alatt, majd vagy másfél évtizedig teljesen lakatlan, ezt követően a Zirci Apátság Előszállási Uradalmának része. Önálló települési rangját 1947. augusztus 1-én nyerte el. Ekkor a lakónépesség 1479 fő volt.

A település önállóvá válása óta jelentős fejlődésen ment keresztül. A népességszám növekedésben jelentős szerepet játszott Dunaújváros közelsége. Főként a hetvenes évek végén, a nyolcvanas évek elején sokan telepedtek le a községben. 1949-ben összesen 193 lakóház volt Nagyvenyimen, ma viszont 1359 lakóházat tartunk nyilván, ennek köszönhetően az épületállomány viszonylag fiatal.

A fejlődés nem csak a lakónépesség számának növekedésében, hanem az elérhető infrastruktúra mind szélesebb körében is megnyilvánul. A településen az önkormányzat fenntartásában működik egy 99 férőhelyes óvoda, 9 tantermes - tornacsarnokkal rendelkező - iskola, valamint egy - több mint 15 ezer kötettel rendelkező - könyvtár. Biztosított az egészségügyi alapellátás.

Időskorúak bentlakásos elhelyezését biztosítja a Szegénygondozó Nővérek által épített és fenntartott Szent Ferenc Szegénygondozó Nővérek Szeretetotthona. Az otthon 46 fő idős, beteg ember ellátásáról gondoskodik.

A település közigazgatási területe 4368 hektár, 43,68 km²

A **KÖZÉP-MEZŐFÖLD KISTÁJHOZ** TARTOZIK. Tájjellege igazi mezőföldi, a Dunántúlra jellemző, szelíd ívelésű halmokkal, patak menti füzesekkel, zöld legelőkkel.

A MEZŐFÖLD FELSZÍNT ALKOTÓ KÖZETEI, FELSZÍNFORMÁK

A Mezőföld lösszel borított (pliocénkorú) pannóniai táblás vidék jellegzetes darabja. Délen futóhomokos területe is van. Szerkezeti alapja az agyagból, homokból és homokkőből álló pannóniai tengeri üledék. Rétegei északon vékonyak, a terület déli részén eléri a több száz méter vastagságot. A Mezőföld löszvölgyei a gyakran törésvonalak mentén mozgó talajvíz hatására hosszanti irányban szakadnak be. A szakadékos völgyeket a felszíni csapadékvíz mélyíti tovább. A lösz könnyen támadható felületén – ha növénytakarója nem elég sűrű – a heves záporok vize pillanatok alatt árkot ás. A fellazított anyagot nem annyira a szél hordja el, hanem a víz. Hatására mindig mélyedő síkátorszerű löszmélyutak alakulnak ki. A Mezőföld nagyformái a völgyek és a közöttük húzódó háta. Rajta a felszín, a szerkezet és a hidrográfiai hálózat szoros kapcsolata figyelhető meg.

A TALAJTÍPUSOK

Az uralkodó megjelenésű, magas mész- és egyéb ásványianyag-tartalmú alapkőzetből az éghajlati viszonyoktól, a növényzeti borítottságtól függő talaj képző folyamatok kiváló minőségű mezősegi (csernozjom) típusú talajokat hoztak létre. A jó vízgazdálkodású, mészlepedékes csernozjom talajok magas humusztartalmúak, vastag, 1 méter körüli termőrétegük van, ezek következtében igen kedvezőek a szántóföldi művelés számára. Kisebb kiterjedésben jelennek meg a kevésbé kedvező tulajdonságú mezősegi talajtípusok. A Perkátától nyugatra lévő halomvidéken csernozjom jellegű homoktalaj összefüggő területei találhatóak. Réti és öntéscsernozjom képződött a hordalékkúpsíkság alacsonyabb részein és a völgyekben (Adonyi-öblözet és Mezőfalva környéke). A várostól északra (Kulcs-Rácalmás) és délre (Baracs) a magasabb térszíneken a csernozjom talajokkal váltakozva rozsdabarna erdőtalajok, barnaföldek találhatóak. Gyenge minőségű humuszos homoktalaj és futóhomok vázta talajok csak kisebb foltokban fordulnak elő Baracs és Mezőfalva között. Lejtőhordalék-talajok a hosszanti, északnyugat-délkeleti irányú völgyekben képződtek összefüggőbb megjelenésben.

ÉGHAJLATI JELLEMZŐK

A Közép-Mezőföld mérsékelten meleg, száraz vidék, de a középső területek már a mérsékelten száraz éghajlati övhöz vannak közel. Nagyvenyim éghajlatára jellemző a meleg, száraz, mérsékelten forró nyár és a nagyfokú csapadékszegénység.

A csapadék mennyiségét tekintve Dunaújváros környéke a Mezőföld egyik legszárazabb része, az évi átlagos mennyiség 500 és 564 milliméter közötti. A csapadék évi megoszlására jellemző a májusi maximum és a januári minimum, bár a havi értékek között nincs jelentős különbség. A térség vízháztartása veszteséges, és az aszályos hőségnapok száma is 25 körüli.

A besugárzási értékek magasak, a napsütés ebben a körzetben az évi 2100 órát meghaladhatja. A felhőzet évi átlaga 50% körüli, és ez az érték délkelet felé csökken, a borult napok száma 90 körüli egy évben.

Leggyakoribb az észak-nyugati szélirány, amely főként tavasszal, a talajmunkák idején sokszor felkavarja a finom lösztakarót.

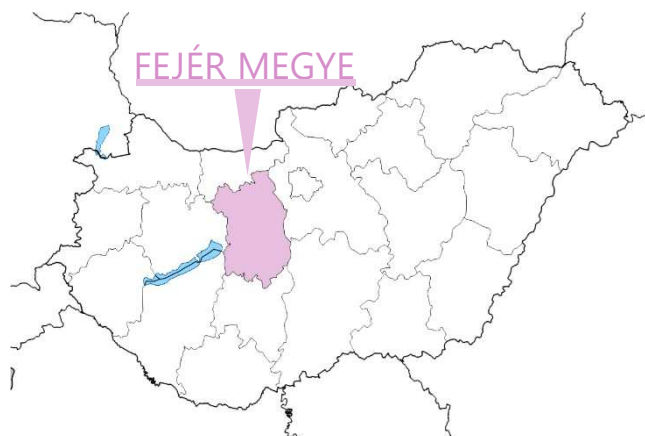
VÍZRAJZ

A terjedelmes kistájnak csak kisebb vízfolyásai vannak. Ilyen a horgásztavakat is tápláló Nagyvenyim-Baracsi-ér. A horgásztavaktól délre korábban az ér terjedelmes vízfelületté terebélyesedett, azonban valamikor a XX. században a vizenyős terület jelentős részét lecsapolták. A település másik, a Nagyvenyim-Baracsi-érral közel párhuzamosan déli irányban a Duna felé haladó ér a Bernátkúton eredő Bernátkúti-ér.

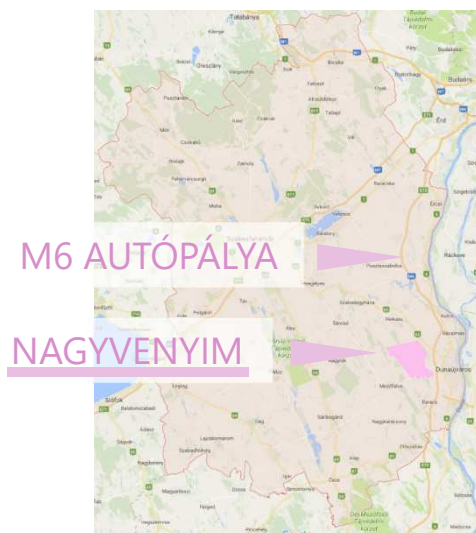
TÉRSÉGI ELHELYEZKEDÉS

Nagyvenyim Dunaújvárossal szomszédos Fejér megyei település, a Dunaújvárosi kistérség és járás része. A kistérséget 8 település alkotja, Dunaújváros központtal. Szomszédos települések: Dunaújváros, Rácalmás, Perkáta, Mezőfalva és Baracs.

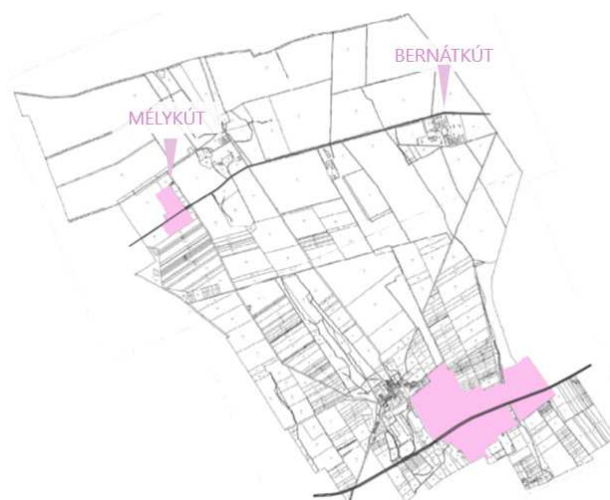
A település hagyományosan erősen kötődik Dunaújvároshoz. Vasúti kapcsolattal nem rendelkezik.

Az országos főúthálózathoz a 6219. számú országos mellékúttal kapcsolódik. Közvetlen lecsatlakozása van az M6-os autópályáról.

BERNÁTKÚT, MÉLYKÚT

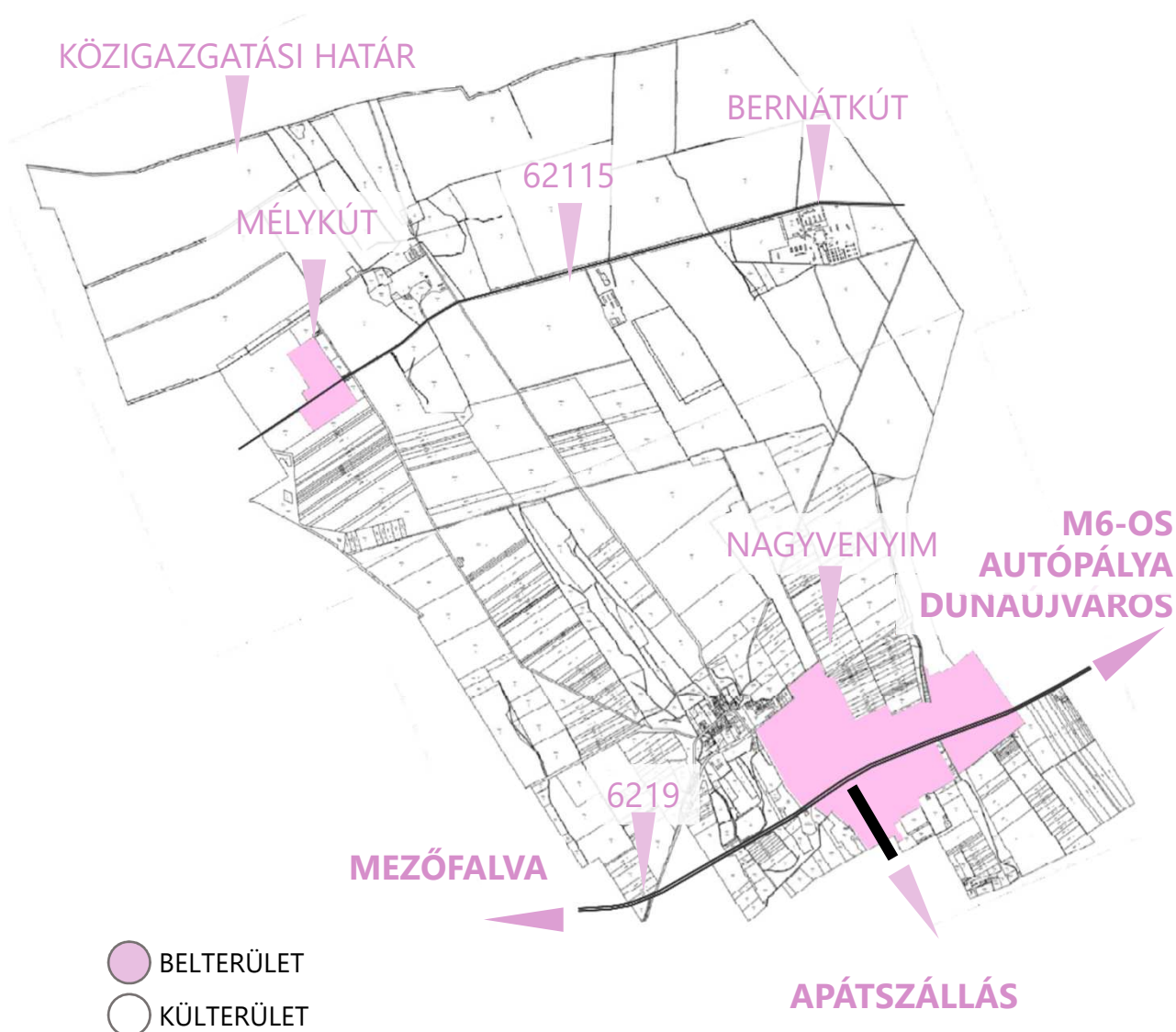
Bernátkút és Mélykút településrésze a 62115 jelű bekötőút vezet be a 62 jelű országos főútról. Bernátkút és Mélykút, valamint Nagyvenyim központja között közvetlen burkolt összekötő út nincs.

ÚTHÁLÓZAT

A település a 6219-es országos mellékúttal kiépített körforgalmi csomóponton keresztül csatlakozik az M6-os autópálya –Dunaújváros- CENTRUM – Sárbogárd lehajtójánál. A Fő utca-Mezőfalvi út a 6219. jelű országos út átkelési szakasza, ezért a tehergépjármű-forgalom jelentős. A Fő utcán három helyen van kijelölt gyalogosátkelő. Egy a Fő út és a Mezőfalvi út találkozásánál, illetve másik kettő a Kossuth és a Bocskai utcáknál. A többi kereszteződésben, pl. a Sportcentrumnál, ahol a COOP áruház és étterem is van, a Fő utcán nehéz az átjutás.

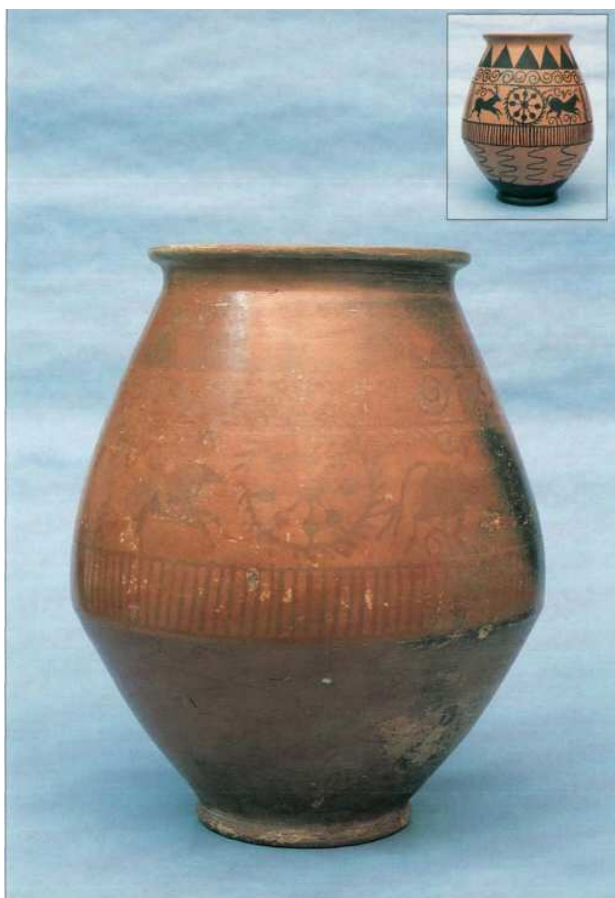
A dunaújvárosi határtól az iskoláig kiépített kerékpárút teszi biztonságossá a kerékpáros közlekedést. A kerékpárút meghosszabbítását a közeljövőben tervezi az Önkormányzat.

A TÖRTÉNETI MÚLT

A település területén és környékén talált, a homokos és löszös talajból előkerült régészeti leletek azt bizonyítják, hogy ezen a helyen már az őskorban is földművesek éltek. Bár az írott forrásokban először csak 1429-ben fordul elő a VENYIM név, a környék már sokkal korábban lakott volt. A kő- és rézkorszak idejéből származó leletanyag Nagyvenyim közelében több helyen is előkerült. A település déli részén található homokbánya azonban csak a Kr. e. 18-17. századra tehető bronzkori emlékeket őrzött. Csontból és bronzból készült tárgyak, főként ékszerek jöttek itt elő olyan gödrökből, amelyek valószínűleg urnasírok mellékletei lehettek csaknem 4000 évvel ezelőtt. Törzsek közül előbb a szkordiszkuszok, majd az eraviszkuszok jelentek meg a mai Dunántúlon, ez utóbbiak Fejér megye területén is. Az eraviszkuszok a rómaiak területfoglalása után is itt maradtak, – bár római közigazgatás alá vonták őket. A Nagyvenyimen 1959-ben feltárt néhány síros temetőjük arra utal, hogy itt a földműveléssel foglalkozó kelták egy kisebb telepe lehetett ebben az időszakban.

Festett urna

Lelöhely: Nagyvenyim, homokbánya, 4. sír. B. Vágó Eszter ásatása, 1959.

Kor: Kr. u. II. század

Méret: M:25,5 cm; peremátmérő:14,3 cm; talpátmérő:9,9 cm

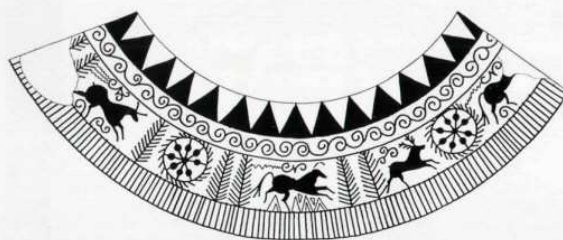
Leltári szám: IM 59.42.4.1.

Irodalom: E. B. Vágó: Kelten- und Eraviskengräber von Nagyvenyim und Sárkeszi. AlbaR. 1960. 43-62. XXIX-XLI.

Dunaújvárosnak és környékének őslakói a római hódítást megelőző időben a kelta eraviscusok voltak. Ennek a Dunántúl északi részét benépesítő törzsnek a meghódítása ismereteink szerint békésen történt. A rómaiak – miként más bennszülött népeket is – katonai irányítás alatt álló közösségbe szervezték a jóváhagyásukkal saját pénzt verő eraviscusokat. (E közösségek római közigazgatási egységek voltak, nevük: civitates peregrinae.) Így azok szabadon őrizhették ősi hagyományait, és közben érintetlen maradt a római befolyás is.

A Nagyvenyimen feltárt bennszülött földműves település a római kor első két évszázadában még virágzott. Ismerjük temetőjét is, amelynek egyik hamvasztásos sírjából való ez a kicsiny talpon álló, keskeny peremű, kettős csónakaképes testű, terrakotta színű urna, a kelta hagyományokat továbbvivő kora császárkori edényművelés egyszerű terméke. A korongon készült agyagedény halványpirosra festett felületén barnába hajló sötétpiros festésű, indás és geometrikus dísz sávok keretében a kelta hitvilág római korban is őrzött figuráit, elemeit látni: fenyőág-motívumokkal tagolt képmezőben ugró-futó állatokat (bikát, szarvast), fölöttük-alattuk indadísszel, köztük nyolcküllös napkerékkel. Az edényről szerencsére időben készült hiteles másolat és rajz is, mert az eleve is sérülékeny díszítő festés mára szinte teljesen elhalványult, lepattogzott.

(B. H. J.)

A leletanyag egyik legszebb és legkülönlegesebb darabja az a terrakotta színű urna, amelyet az egykori művész a kelta hitvilág figuráival díszített (bika, szarvas, fenyőág és a község címerében is látható nyolcküllős napkerék). A fazekas-mesterség virágzásához, önálló iparaggá válásához éppen a környék megfelelő talaja teremtette meg a lehetőséget.

Késő avar kori mellbogár-pár Nagyvenyimről

A 10. század elején a honfoglaló magyarok elértek a Dunántúlra, és Fejér megye területét is elfoglalták. Bizonyítják ezt a terület akkor keletkezett temetői és a magyarok szövetségbe tömörült törzseire utaló földrajzi nevek gyakori előfordulása: Nyék, Kér, Keszi, Jenő. Fejér megye fejedelmi központ lett, és a megye déli területén az ország legnagyobb besenyő szállásterületét alakították ki a magyarság akkori vezérei.

Az államalapító és egyházszervező keresztény király, István, aki bajor feleségével, Gizellával uralkodott, 1018-tól Székesfehérvárt tette meg királysága székhelyéül, ami a megye fejlődését jelentősen előmozdította. A történészek a 13. század közepére vonatkozóan írják azt, hogy a IV. Béla idején az országban letelepített (a mongolok elől menekülő) kunok feltehetően a falu területén is megjelentek. A megye déli és keleti vidékén ugyanis mintegy 15 kun település alakult ki, Hantos központtal. A 15. század elején a település neve először fordult elő írott szövegben (egy jobbágy nevének említése kapcsán), a székesfehérvári káptalan birtokainak összeírásakor. A faluban abban az időben templom is volt.

Nagyvenyim a Mohácsi csata után, 1538-ban már biztosan, török megszállás alá került. Az ország középső területein, így Fejér megyében is a törökök rövid idő alatt jelentős sikereket értek el, és birodalmuk adófizetőivé tették a meghódított területek jobbágyait. Ugyanebben az időben viszont Nagyvenyim – sok más környező faluval együtt – a végvárnak számító Palota (ma: Várpalota) fennhatósága alá is került.

A fennmaradt források azt bizonyítják, hogy Nagyvenyim lakói – hasonlóan az ország középső, török kézen lévő területeinek jobbágjaihoz – jelentős terheket viseltek. Helyzetüket súlyosbította, hogy az 1591 és 1606 között zajlott 15 éves háború hadszíntérré változtatta a környéket. Jóllehet, 1559-ben a falu 58 jobbágytelkével (sessio) és házával a megye egyik legnépesebb kistelepülése volt. A 17. század elején a sokat gyötört magyar lakosság szinte teljesen elvándorolt Nagyvenyimről.

A korábban színmagyar dunántúli és alföldi területeken ekkortájt számos idegen, elsősorban Dél felől érkező népcsoport, például Rácok jelentek meg. A falu földjei 1659-ben a zirci ciszterci apátság tulajdonába kerültek, ám az apátság birtokait évtizedekig a Lilienfeldi ciszterek kezelték. A község címerében alul látható őrdaru, mely az éberség jelképe, a Zirci apátság címerét idézi.

Fejér megye 1688-ban szabadult fel a török megszállás alól, ezt követően Venyim térségében is megindult a területek újbóli benépesítése. Az uradalom, melynek területén a falu is feküdt, 1700-tól 1814-ig a sziléziai Henrichovban lévő apátság fiókja lett. Nagyvenyimen 1737-ben épült meg az a ma rendházként ismert kastélyszerű épület, amely eredetileg a jószágkormányzó számára készült.

A település akkori hitéletéről, lakosainak életkörülményeiről számos részletet tartalmaz a plébánosok és segítőik által vezetett krónika, a *Historia Domus*. Ebből és számos más, korabeli forrásból is kiolvasható, hogy Nagyvenyim lakói a 18. század első felében vallási ügyekben Dunaföldvár, Adony és Dunapentele lelkészeit keresték fel, mert saját templomuk nem volt. A zirci perjelnek kellett intézkednie abban, hogy a venyimi hívőket Előszállásra irányítsa, az ottani plébániára. Az uradalom földjei – így a venyimi határ is – ebben az időben bérlők kezén voltak, akik főként legelőgazdálkodással foglalkoztak.

1724-től az egyik legtehetősebb bérlő Koszta János, rác uraság volt, aki juhokat és sertéseket tartott Venyim körül, és akinek alakját – Rác Jankó néven – máig őrzi a népi emlékezet. Feltételezett sírköve a legutóbbi évekig látható volt a Venyim nyugati szélén lévő réten.

I. Katonai Felmérés (1763-1787)

A település a 18. század második felében népességszámát tekintve gyarapodott, amihez némileg hozzájárultak az 1811-ben lebonyolított betelepítések is. A gazdálkodási viszonyok megváltozása, a bérleti rendszer megszűnése elsősorban a napóleoni háborúk idején tapasztalható gazdasági fellendülés következménye volt. A zirci apátság saját kezelésébe vette a földeket. A területek korszerű művelése sok kétékezi munkát és nagyfokú szervezettséget kívánt, szemben a legelőbérlet rendszerével, mely nem igényelt jelentős munkaerőt. Az előszállási uradalomhoz tartozó venyimi földeken a 19. század elejétől nem csupán gabona- és szőlőtermeléssel foglalkoztak, hanem jelentős volt a dohánykertészet, a lucerna, a kender és a kávéárpa termesztése is.

A 19. században József nádor tanácsára a Zirci apátság Újmajorra németajkú lakosságot telepített a Bakonyból, hogy a gazdálkodáshoz biztosítsák a megbízható és elegendő számú munkaerőt. Az első venyimi iskola 1825-ben épült, a szőlőhegyi részen, ma azonban már nem áll. Az iskola történetéből fennmaradt források többnyire nem csupán az ott folyó munkáról, hanem a diákok létszámadatairól is tudósítanak. 1841-ben például 35 fiú és 16 leány tanult magyar nyelven az intézményben.

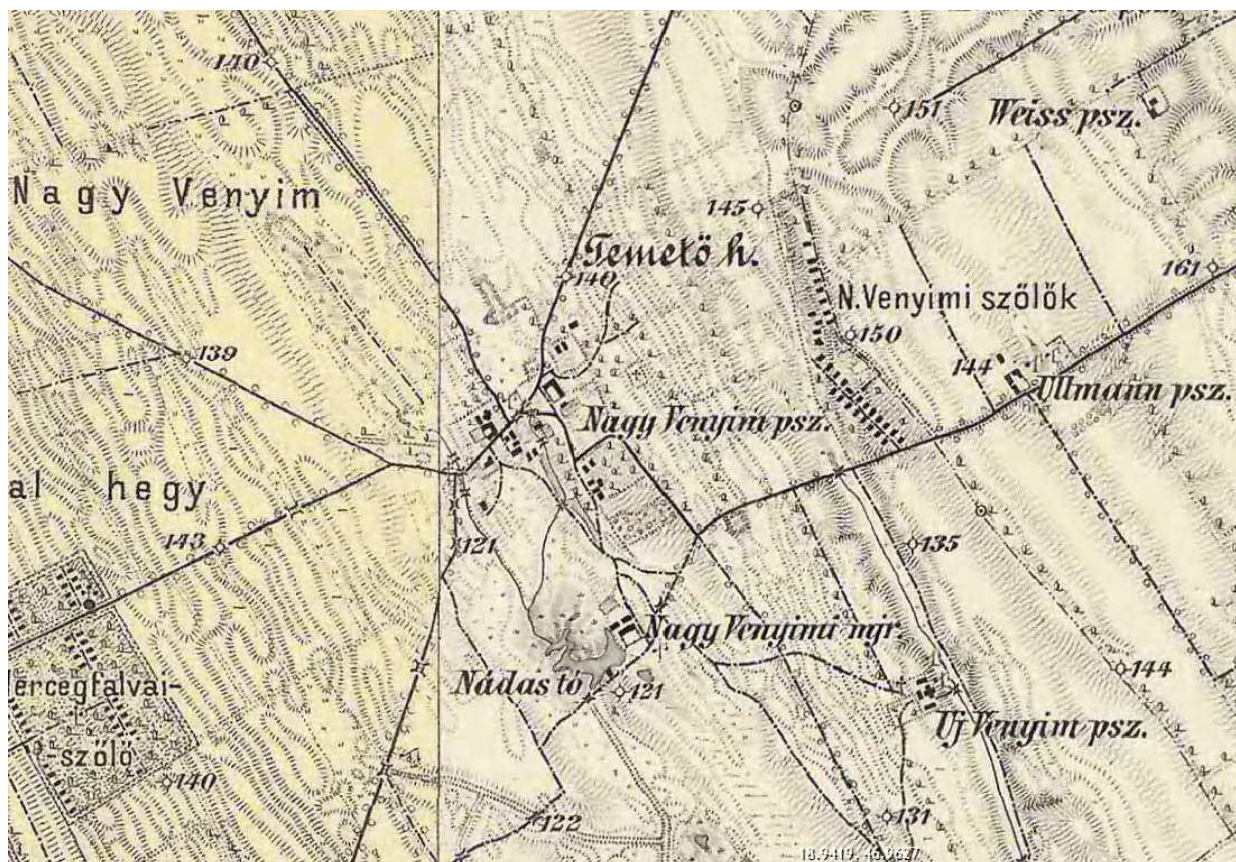

II. Katonai Felmérés (1806-1869)

Az 1848-as forradalom a település lakói számára az új élet hajnala volt: ekkor szentesítették a jobbágyszabaddítást, és eltörölték az úrbéri terheket (például a robot és a dézsma kötelezettségét). A források szerint Venyim akkori lakói – hasonlóan az ország más jobbágyaihoz – a mindennapokban csak nehezen tudták érvényesíteni jogaikat.

A kiegyezés időszakában, az 1868-as Eötvös-féle népoktatási törvényt követően, a tankötelezettség kimondása után 1870-ben a pusztai területen is elemi iskolát és tanítói lakást alapított az apátság. Ez a klasszicista stílusban emelt épület, mely a 20. század végén könyvtárként és művelődési házként is működött, az új, nagyobb iskola építésekor lebontásra került.

A 19. század végének agrárszocialista mozgalmi, valamint az I. világháborút követő forradalmi szellemiség Nagyvenyimen is bizonyos visszhangra talált. Hasonlóan a térség más falvaihoz, az itteni lakosság körében is megfogalmazódtak a parasztság terheinek enyhítését célzó követelések. A két világháború között a gazdasági válság ellenére a település fejlődött. A Dohánytelep, a Hatház, a Gyártelep új épületei elviselhető életkörülményeket teremtettek a dohánykertészek, cselédek és állatgondozók számára. Az apátság birkáit juhászok legeltették. A mezőgazdasági munkákat gépekkel segítették, ám a vetés, a kapálás, az aratás és a dohánytermesztés így is nehéz munka volt. A település mellett húzódó akkori vasútvonal még a főváros piacaira is eljuttatta a nagyvenyimi tejet és tejtermékeket, amiket a külterületekről lórévasúton gyűjtöttek össze.

III. Katonai Felmérés (1869-1887)

1947 óta a község folyamatosan fejlődik és gyarapodik, jóllehet, különösen az 1950-es években a lakosság nehéz időket is megélt. Az erőltetett tervgazdálkodás, a terménybehajtás, a nehéz fizikai munka jelentős terheket rótt a nagyvenyimiekre. 1958-ban ebben a faluban is agitátorok járták a házakat, és megindult a termelőszövetkezet szervezése. Sok gazdát nem volt könnyű meggyőzni a belépésről, gyakran csak a kilátásba helyezett szankciók segítettek. 1959-ben végül megalakult (egy korábbi kezdeményezést követően) a Búzavirág TSZ, amelyik (később más néven, illetve a dunaújvárosi Vörös Csillag termelőszövetkezethez csatolva) évtizedekre meghatározta a mezőgazdaságból élő nagyvenyimiek sorsát. A közelben létesült új ipari város, Dunaújváros szintén számos munkalehetőséget kínált és kínál ma is a faluban élőknek. A község önálló életének első két évtizedében a posta megnyitása, a jegyzői hivatal létesítése, az út- és villanyhálózat megteremtése, az új iskola építése volt a legfontosabb feladat a községi vezetés megszervezése mellett. Az 1970-es évekre orvosi rendelő, boltok, híd, óvoda és szolgálati lakások épültek. 1977-ben Nagyvenyimet városkörnyéki községgé nyilvánították. Járdák, szépülő és sokasodó házak jelezték az önállóvá vált település életképességét, erejét, lakói szorgalmát.

ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉGÜNK

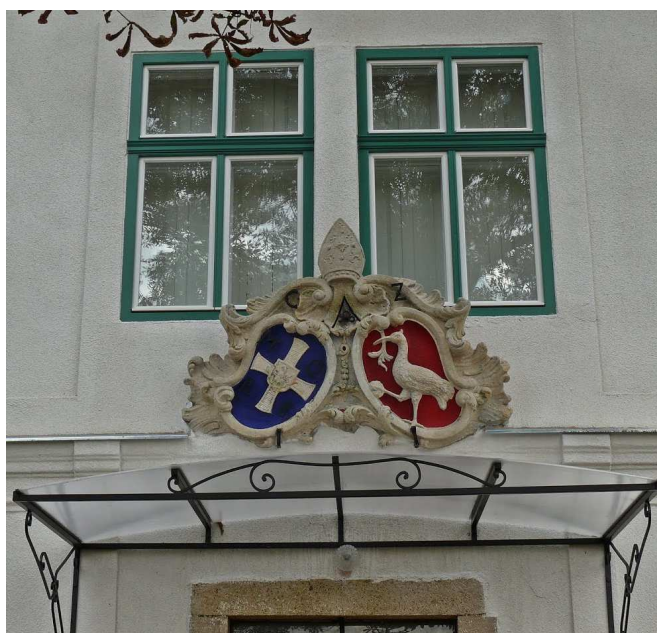
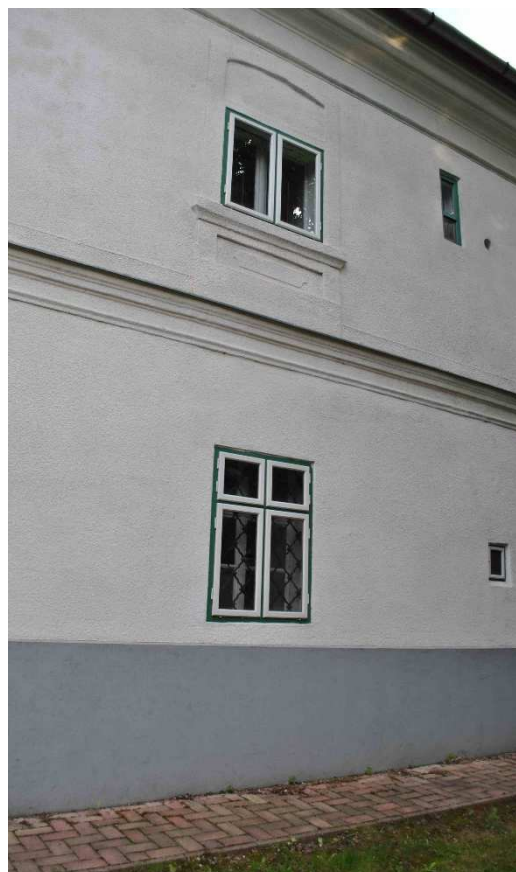
CISZTERCI RENDHÁZ

Az arborétum közepén, a római katolikus templom mellett álló épület állami védelem alatt álló nyilvántartott műemléki érték.

A volt ciszterci rendházat 1737-ben sziléziai ciszterci szerzetesek építették. Egyemeletes, alápincézett, szabályos négyszög alaprajzú, épület, középfolyosós elrendezéssel. Az emeleten az egyik oldalán szobasor adott lehetőséget szálláshely kialakítására.

Park közepén egykor szabadon álló téglány alaprajzú, kontyolt nyeregtetejű (a tetőzetben modern ablakok) egyemeletes épület, melynek észak- és délnyugati sarkához később jellegtelen földszintes parasztházakat építettek. A homlokzatokat vízszintesen a lábazat, a két szint közötti osztópárkány, valamint az egyszerű főpárkány tagolják. A nyugati fő-, illetve a keleti kerti homlokzat nagyrészt egyezik. Mindkettő középtengelyében kőkeretes bejárat kapu nyílik, előbbi fölött festett cisztercita címer látható. A főhomlokzat kapuja felett két, a kerti homlokzaté felett egy ablak nyílik. A kapuktól jobbra és balra egy tengelyben elhelyezve 1-1 földszinti és emeleti ablak. A sarkok armírozással díszítettek. Az oldalhomlokzatok egykor kéttengelyesek voltak, mára azonban a nyílások egy része elfalazásra került.

Forrás: mapio.net

kék alapon stilizált kereszt két szárának összetalálkozásánál egy kicsi pajzs, melyben a Szilézia egyfejű kiterjesztett szárnyú sas madarat láthatjuk (ez a kastélyépítő heinrichau-i apátság szerzeteseire utal). A kereszt körül négy betű található : M O R S (latinul halál), Morimand ciszterci apátságra utal. A morimond jelentése: szerzetesi jelszó – „meghalni a világnak, hogy szabadabban élhessünk Istennek.”

Kiemelkedő értéke a kastélynak az eredeti főbejárat fölött, a középhomlokzat fölött díszlő márványból vésett festett barokk címer. Egyes források szerint az egyetlen épségben lévő ciszterci címer a mai Magyarország területén. A barokkra jellemző kagylós pajzs mezőből két címerpajzs emelkedik ki, fölöttük középpütt az apáti süveg, három kovácsolt vas betűvel: C (ciszterci), Z (zirici) és A (apátság). A baloldali címerpajzson a következő látható:

A rendházat Európai Unió támogatással a Darányi Ignác Terv keretein belül nemrég felújították, és ifjúsági szálláshellyé alakították.

Forrás: mapio.net

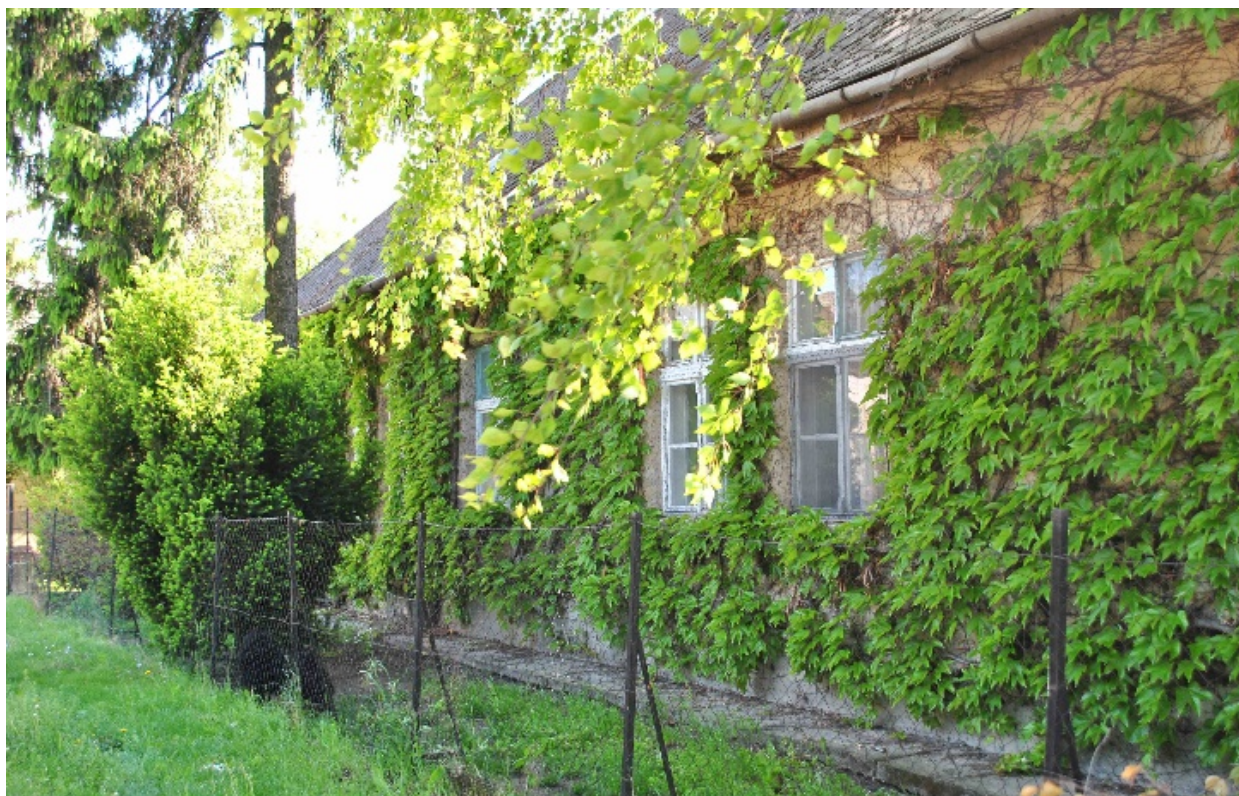

A kastély mellett, a park szélén elkezdték építeni 1944-ben Nagyboldogasszony tiszteletére a katolikus templomot. Ezzel egy időben a Fejér Megyei Püspökség önálló plébániát hozott itt létre Waldher Leo plébános vezetésével. 1945-től kezdték írni az anyakönyveket. A nagyvenyimi plébániához tartozó Bernátkút, Mélykút és Szőlőhegy lakosaival együtt 2100 fő lett a hívek száma. Waldher plébános fogott hozzá a leromlott kastélyépület felújításához, valamint a már álló templom építést is folytatta. A templom stílusa neobarokk, és eredetileg a mezőfalvai templomhoz hasonló magas templomtornyot szántak neki, de ez mindeddig nem valósult meg.

HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT ÉPÜLETEK

A Kossuth utca 46. ma lakóház. A község legrégebbi utcájában, a volt szőlőhegyen áll, ez volt a község első, ún. szőlőhegyi iskolája. Tömege, telepítése jellegzetes.

Bernátkút pusztán a magtár a vélhetően a 19. század első felében megépült. A községesítést követően hamar döntés született arról, hogy az első osztályú szántók művelésére rabgazdaságot alapítanak, amelynek egyik telepe Bernátkúton került kialakításra. A rabgazdasághoz, a központi Pálhalmához hasonlóan jellegzetes téglá szerkezetű víztorony épült.

A második világháborút megelőzően már megkezdődött a mezőgazdasági termények feldolgozásán alapuló iparosodás, keményítőgyár és olajgyár (olajütő) működött. A mai iparterület ennek nyomdokain fejlődött a korábbi uradalmi majorban. A korábban megépült, igényesen kialakított épületeket a mai napig használják. A mai KVJ művek a szocialista korszakban a budapesti székhelyű „Spirál” autójavító vállalat telephelye volt.

Bernátkúton áll egy kedves, vélhetően a 20. század elejéről származó kis lakóház. Ablakai egyedülállóak a településen.

A falu hagyományos paraszti építési kultúrája a régi szőlőhegyen, a mai Kossuth Lajos utcában, és néhány, a Fő utca másik oldalán lévő kis épületen ismerhető meg.

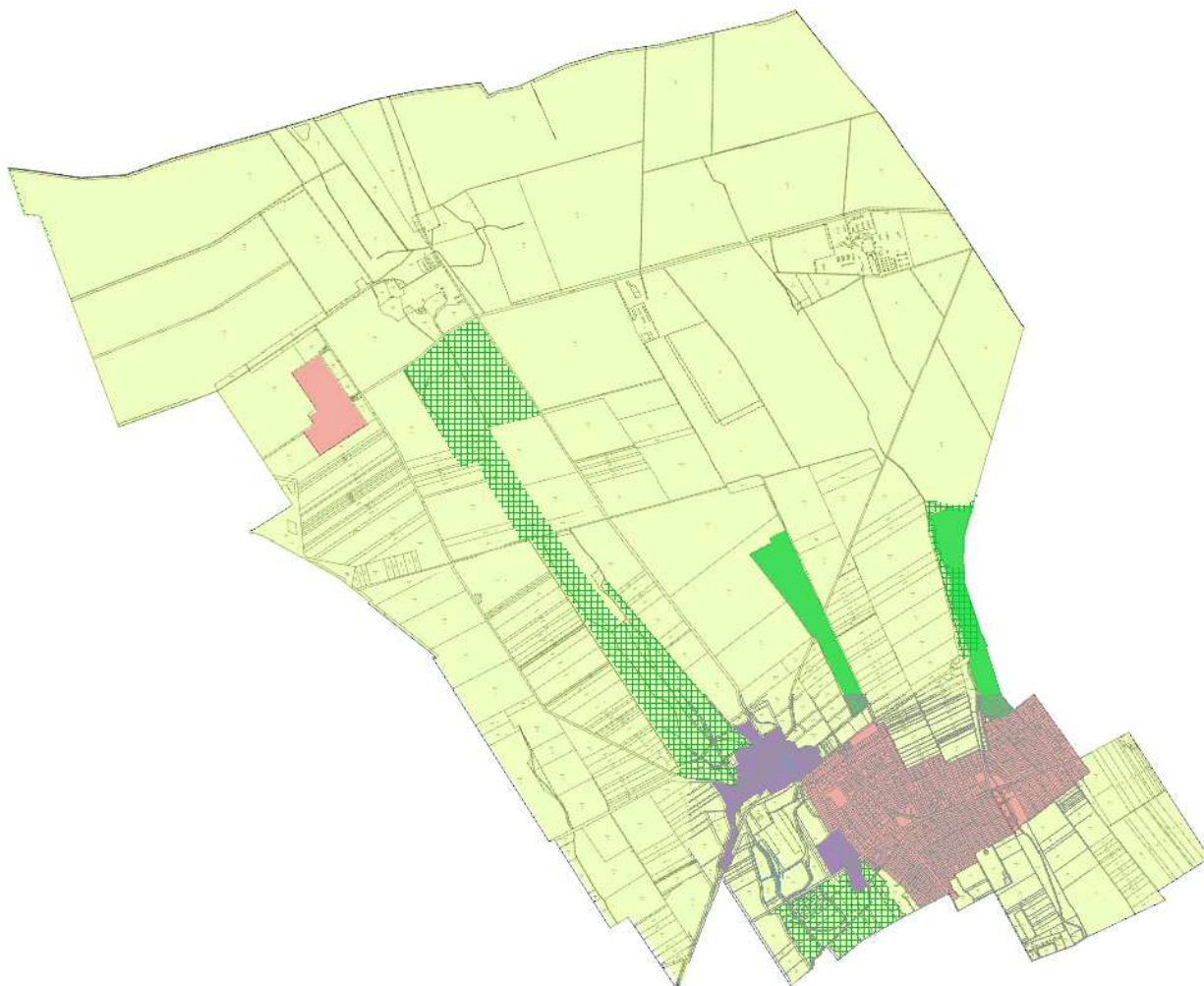
Az épületek szegénységről árulkodnak: a homlokzat sokszor egyablakos, és hiányoznak a máshol szokásos tornácbejáratok. Az épületek összes dísze az oromfal volt: ez vagy fából készült, vagy téglából, több esetben a téglát vakolatlanul hagyva.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ, ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK BEMUTATÁSA

AZ TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA:

- 1** Lakott Területek
- 2** Kertes Területek
- 3** Külterület
- 4** Gazdasági Területek
- Ökológiai Hálózat

1 LAKOTT TERÜLETEK

Nagyvenyim arculata alapvetően kertvárosias, átalakuló kertvárosias jellegű. Mivel nem lehet határozottan lehatárolni az eltérő arculatú területeket, így az egészet egy egységként kezeljük.

A növényzettel átszőtt, szellős utcakép a meghatározó. Jellemzően aszfaltozott úthálózata és a járda közötti széles zöldsáv biztosítja az utca kedvező zöld megjelenését. Elsősorban lakóterületi funkciója van, a főútvonal mellett találhatóak kiszolgáló egységek is.

A Fő út melletti zöldsávok kialakítása, fasorral való beültetése mind vizuális szempontból, mind a Fő út forgalmából eredő környezeti hatások szűrése miatt egy remek megoldás, melyet az Önkormányzat is támogat.

A beépítés jellemzően oldalhatáron álló, egy két kivétel van csak ez alól, és az épületek jellemzően az észak-nyugati telekhatárhoz vannak rendezve. Az előkertes beépítés lehetőséget biztosít zöldfelületek kialakítására, melyre gondozott, beállt utcakép jellemző. Az igényes, nagy alapterületű, új épületek száma egyre nő, és a régebbi épületek közül is egyre többet bővítenek, vagy újítanak fel.

A Fő utca mentén az útpálya és a járda vonala között enyhén lejtős, széles zöldfelület található, mely széles utcakeresztmetszetet eredményez. A régi szőlőhegynél lejtősen érkező Fő út egy szakaszon kifejezetten beszűkül, majd újra kiszélesedik, megnyílik. A központhoz közel eső részen az északi oldalon még egy szervízút is található.

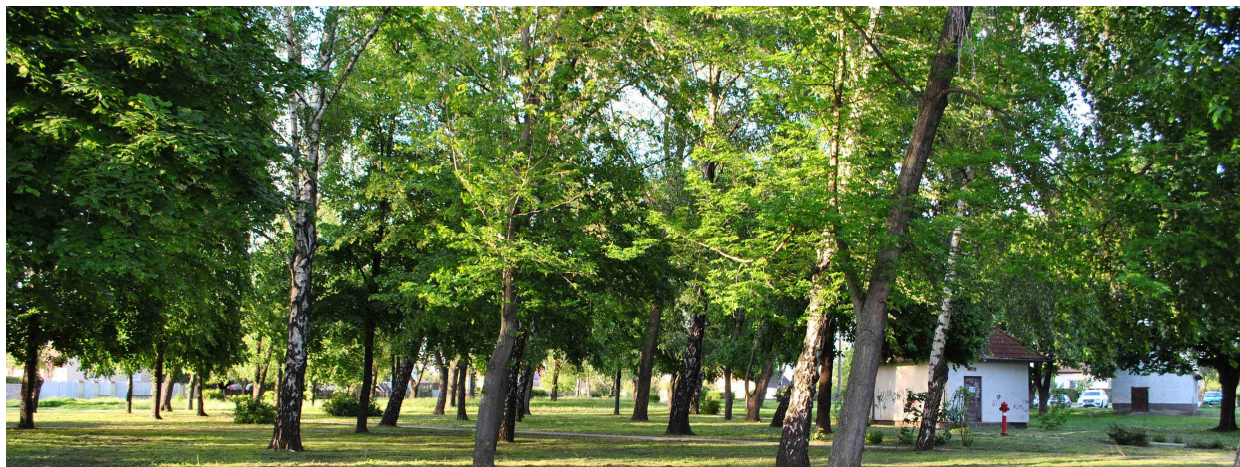
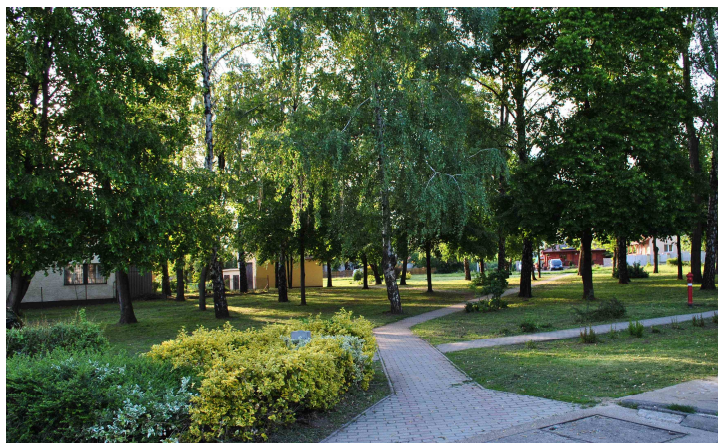
A régi szőlőhegyet és az újabban beépült, és mára központtá fejlődött részt a Bernátkúti ér déli irányban egyre mélyülő völgye választja el. A vízfolyás mellett található a sportpálya és a sportcentrum.

Nagyvenyim lakott területeihez tartozik a településközpont. Az épületek egy része a családi házakhoz hasonlatos, de természetsszerűleg az iskola épülete sokkal magasabb, nagyobb tömegű.

A közintézményeket sok zöld, nagy park veszi körül.

A központ évről-évre fejlődik, remélhetőleg hamarosan újabb épület, futópálya és fitnesspark épülhet .

A lakott terület szélén van az örökségvédelmi fejezetben bemutatott rendház, és hozzá kapcsolódóan a templom. Az időseket gondozó otthon is itt épült fel. A három épület tömege jelentősen eltér a családi házas környezettől. Szerencsére körbeveszi őket az arborétum,. Az óriási fák mögé elbújhatnak az épületek, így a léptékkülönbség nem zavaró. A park rendezettsége a nagyvenyimiek összefogásának köszönhető.

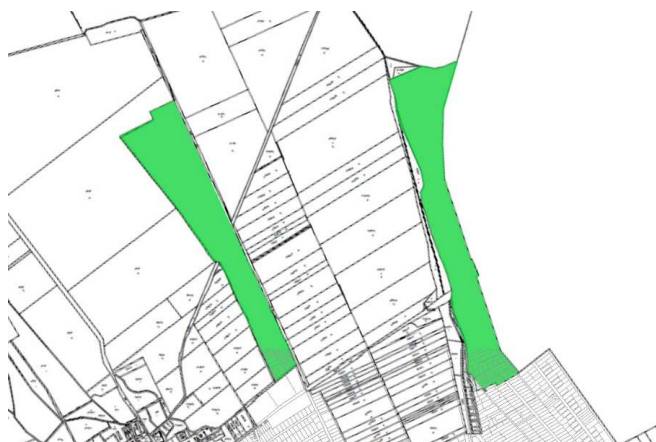
MÉLYKÚT

Mélykút a központtól 5,5 km-re észak-nyugatra fekszik, közvetlen közúti összeköttetése nincs a központi belterülettel. A pár utcából álló településrészen oldalhatáron álló, idősebb épületállományú, inkább falusias a beépítés. A szépen karban tartott zöldsávok az út két oldalán kellemes, kialakult utcaképet eredményeznek.

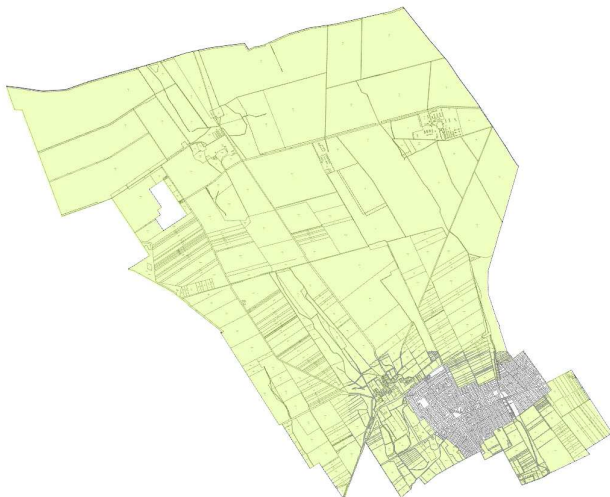

2 KERTES TERÜLETEK

A domborzati adottságok miatt a hosszú, mélyen bevágódott Bernátkúti ér völgyére néző domboldalakon régóta szőlőt műveltek. A szőlők Nagyvenyim legrégebben lakott részei, az úthoz közel a községgé váláskor lakóterületté váltak. Az országúttól távolabbi területek művelés alatt maradtak, és a nagyüzemi módszerekkel nem művelhető parcellák hobbitelkekké, zártkertté alakultak. Ezek a területek, különbözőségüknek köszönhetően, meghatározó elemei a tájnak.

3 KÜLTERÜLET

Nagyvenyim külterületén jellemzően mezőgazdasági területek vannak, melyekbe folt szerűen ékelődnek be beépített területek. Ezeket a korábbi pusztákat a kommunista párt uralomra kerülését követően a büntetésvégrehajtás szolgálatába állították, és 2 börtönt is építettek. A kimagaslóan jó minőségű termőföldön nagytáblás szántóföldi művelés folyik. A gyepes területek az országos ökológiai hálózat részei. Erdő csak foltokban jelenik meg.

BERNÁTKÚT, MÉLYKÚTPUSZTA

Bernátkút először a II. Katonai térképen jelenik meg, Bernát puszta néven. Itt ered a Bernátkúti ér. A magtár és egy villaépület az építészeti örökségünk részei, de közcélú hasznosításukat a közeli börtön nem teszi lehetővé. Mélykútpuszta sorsa Bernátkútéhoz hasonló, itt ma női börtön működik.

A Nagyvenyimtől nyugatra eső területen, a Mezőfalvi út mellett a lecsapolt területek vizének egy részével horgásztavakat duzzasztottak. Tájképi megjelenését korlátozza a tavakat körülvevő töltés..

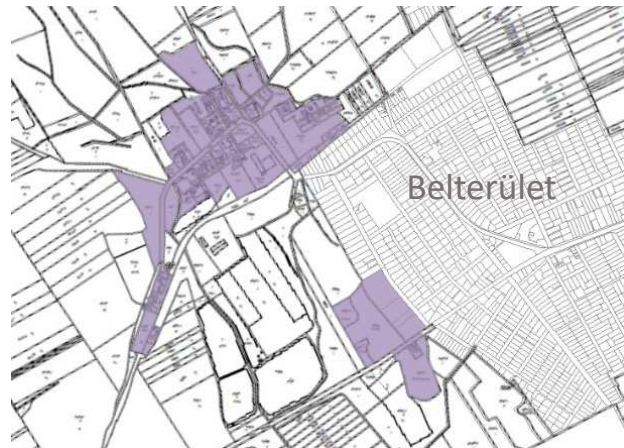

A tavak mellett vannak a település intenzívebben művelt részei, a kertészet és jelentős méretű gyümölcsös is.

A gyepeken lovat, szarvasmarhát legeltetnek.

5 GAZDASÁGI TERÜLET

Az északi iparterület Nagycenyes egyik legkorábban beépített része, a XIX. század első felében, amikor a mai közigazgatási területen csak az északi puszták (Bernátkút, Mélykút) épültek még csak be, és a jószágkormányzó számára épített kastély állt (ez már 1737 óta), a tervezési terület tömbje helyén már nagyobb majort találunk. Később ezt a területet Gyártelepnek hívták.

Településképi szempontból a terület rendkívül heterogén, kissé rendezetlen. Az épületek kora, volumene - mind alapterületben, mind magasságban-, igen sokféle, az anyaghasználatuk is különböző, csakúgy, mint az egyes telephelyeken folytatott tevékenységek. Az iparterületen még több üres telek, beépíthető terület van. Az érdeklődés a terület irányát az elmúlt években megélné. A tömbön belül az arculatot a KJV Művek régi, kétszintes, téglaburkolatú épületei, és a megőrzésre javasolt a 063/15 hrsz telek tipikus, XX. század első felére jellemző architektúrájú ipari épülete határozzák meg. Egészen új, és volumenében is jelentős a 2013-ban felépített KJV művek korszerű csarnoképülete, és a 2015-ben épült gabonasilók.

A Mezőfalvi út mentén, a korábbi kavicsbányászat felhagyása, és a szemétlерakás megszűnését követően nyílik lehetőség a település nyugati kapujának rendezésére. A volt bányaterületeken fásszárú növényzet ezideig nem települt meg, és a kívánatos telepítések sem történtek meg, de az út mellett, egy megmaradt gödör mentén hangulatos facsoport alakult ki.

AJÁNLÁSOK

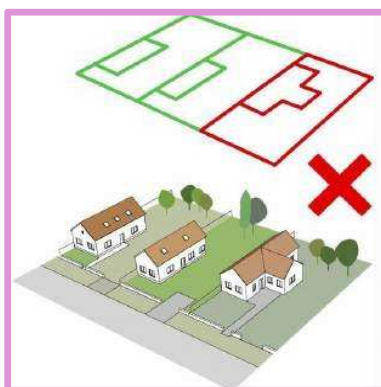
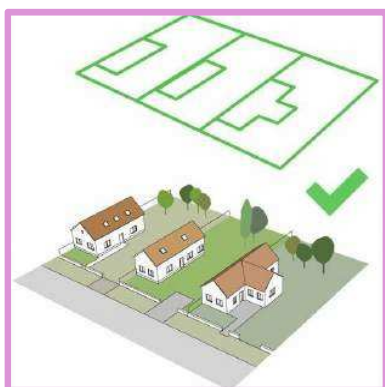
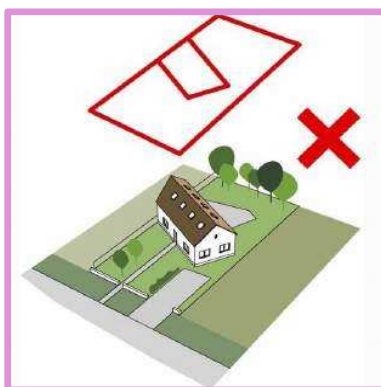
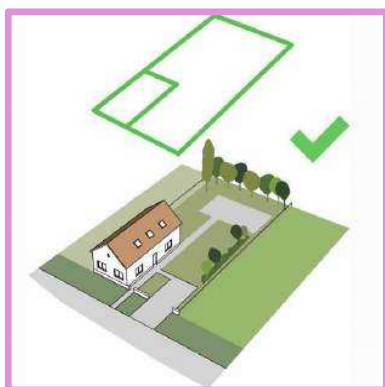
Ebben a fejezetben nem az a cél, hogy a felsorakoztatott ajánlásokkal egyoldalúan leszűkítsük az építészeti lehetőségeket, hanem szeretnénk bemutatni néhány tipikus hibát, melyek elkerülése egyértelmű szándékunk.

- 1 LAKOTT TERÜLETEK
- 2 KERTES TERÜLETEK
- 3 KÜLTERÜLET
- 4 GAZDASÁGI TERÜLET

- 1 LAKOTT TERÜLETEK

TELEPÍTÉS

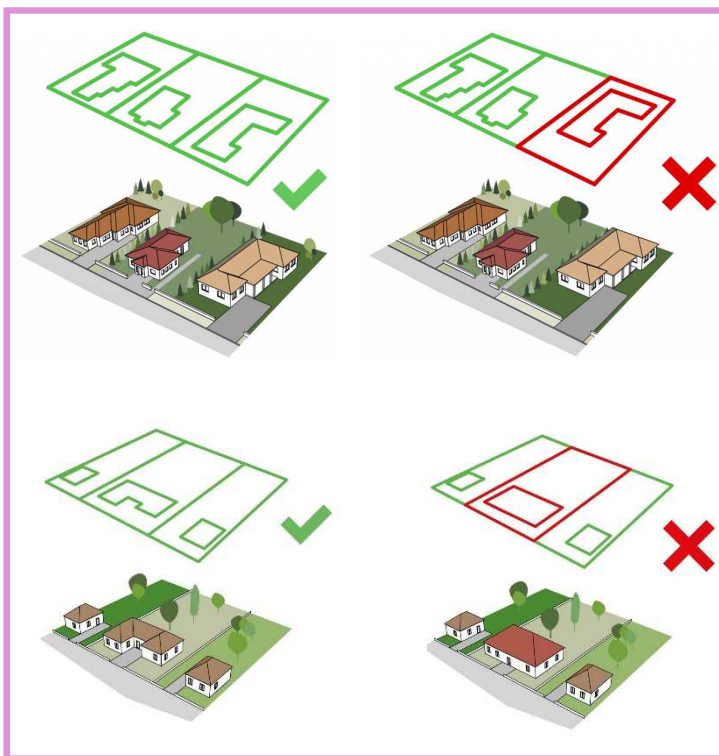
A családi házak telepítése jellemzően oldalhatáron álló és a telken belüli elhelyezkedése utcára merőleges rendszerű, míg a kialakult előkert az egyes utcákban 0-5 méter közötti. Ezeken a területeken a nem utcára merőlegesen telepített, vagy az indokolatlanul az utcavonalától hátrahúzott családi házak telepítése nem javasolt.

A település lakó funkciót magába foglaló beépített részein a telepítéssel lehetőleg a kialakult (jellemzően oldalhatáron álló) állapothoz javasolt igazodni.

A település azon részein, ahol nincs kialakult utcakép, a szűkebb mikrokörnyezethez szükséges alkalmazkodni. Az egységes utcavonallal beépült részekben természetesen a kialakult utcavonalon kell álljon minden épület.

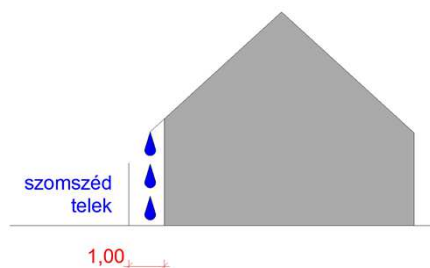
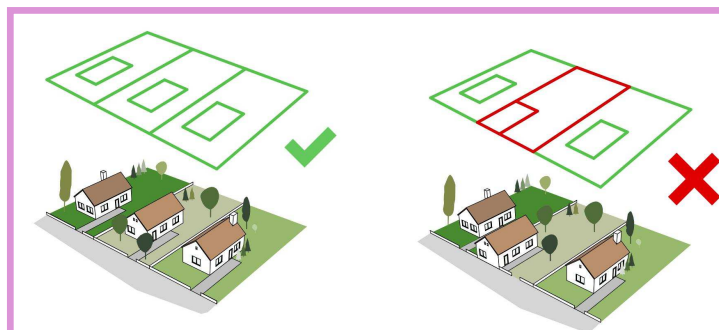
Mivel napjainkban nagyban eltérő lehetőségek és funkcionális igények jellemzik az építetőket, nem célszerű túlzóan kötött telepítési és tömegformálási kikötéseket tenni. Törekedni kell azonban a túlzó, tömegében, arányaiban a közvetlen környezetét nem figyelembe vevő épületkialakítás elkerülésére.

EGYSÉGES, KIALAKULT UTCAKÉP ESETÉN

Elsősorban a Kossuth Lajos utcában alakult ki az oromfalas, az utcára jellemzően merőleges gerincű tetővel építés. Itt szerencsés, ha az új épület utcai homlokzatának szélessége legfeljebb 7,0 m, tornáccal egy kicsit szélesebb.

Az oldalhatáron álló beépítéseknél jól tesszük, ha az épületünket az oldalsó tekhatártól csurgótávolságra, vagyis kb. 1 m-re helyezzük el a házunkat. Könnyebben kezelhetők így a lejtésből adódó nehézségek, és bármikor hozzáférhetünk az épületünk külső falsíkjához.

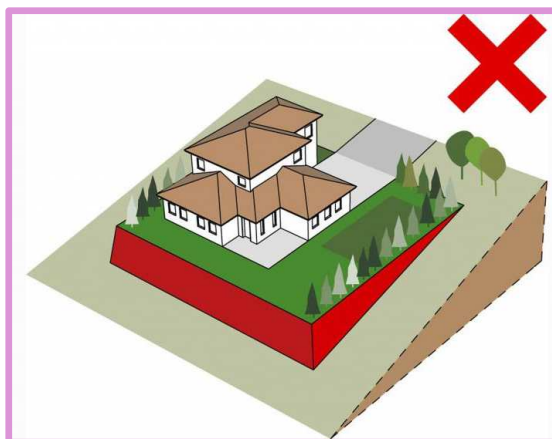
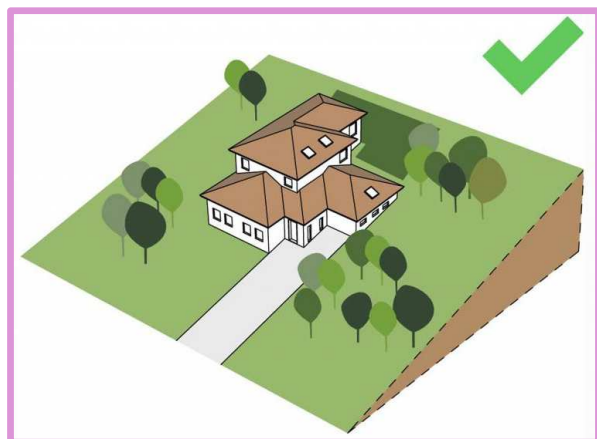
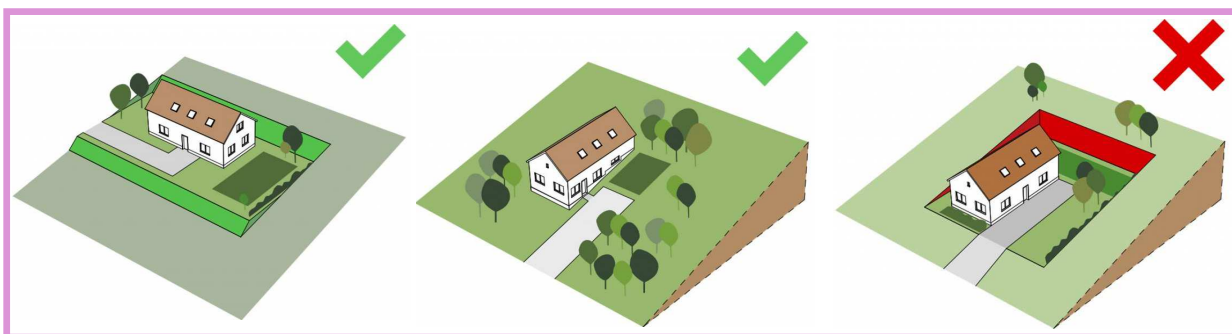
TÖMEGFORMÁLÁS

A kialakult utcaképpű utcákban az utcaképet, mint értéket vegyük figyelembe. Arra kell törekedni, hogy a kialakult struktúrát nem sértve, ahhoz alkalmazkodva, de igényeinket mégis szem előtt tartva tervezzük meg a felújításokat, bővítéseket vagy az új építéseket. Ennek értelmében az utcafrontra néző épületrésznek szükséges követnie –ahol az van ilyen, a már kialakult beépítést. Ez nem jelenti azt, hogy például az oldalkert fele, még ha nem is volt jellemző, ne lehessen bővíteni.

TEREPALAKÍTÁS

Nagyvenyim területe alapvetően sík terület, ám a szőlőhegy főút közeli részén és a Bernátkúti ér településen belüli szakaszán, van szintkülönbség, ahol fontos az épületek terepre illesztése.

MAGASSÁG

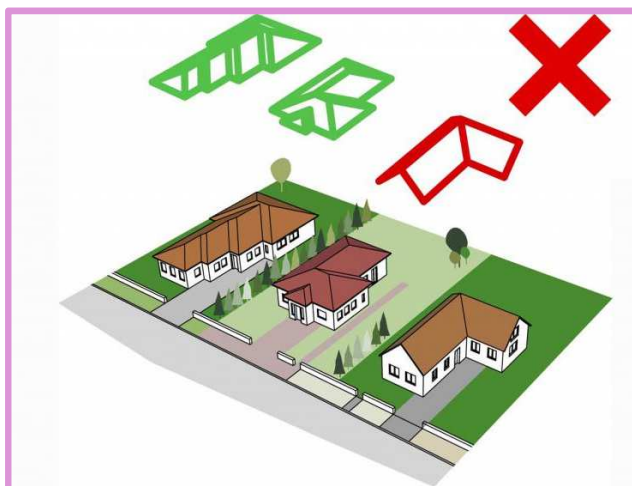
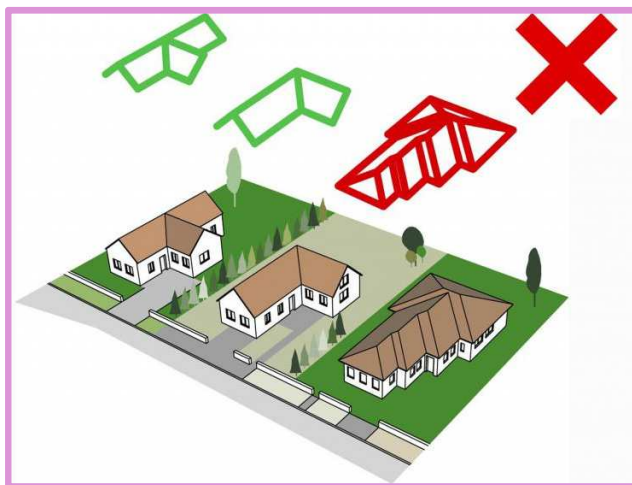
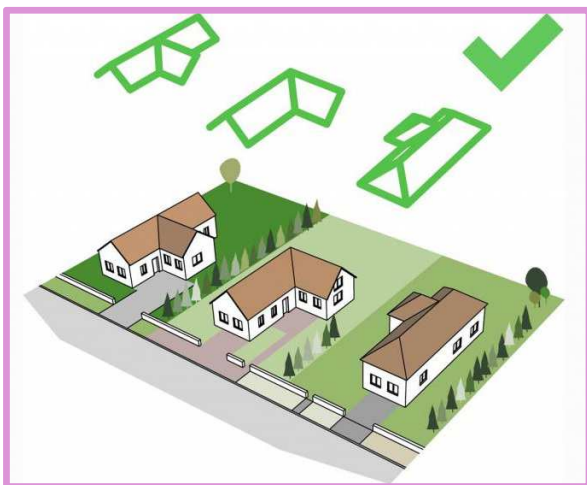
A lakóépületek jellemzően földszintesek, de a még jellemzően földszintes részekben is előfordul a tetőtér beépítése, illetve a kétszintes beépítés is megjelenik. Ezeken a területeken új épület elhelyezésekor nem javasolt a kialakult mikrokörnyezettől jelentősen eltérő épületmagasság alkalmazása.

TETŐHAJLÁSSZÖG

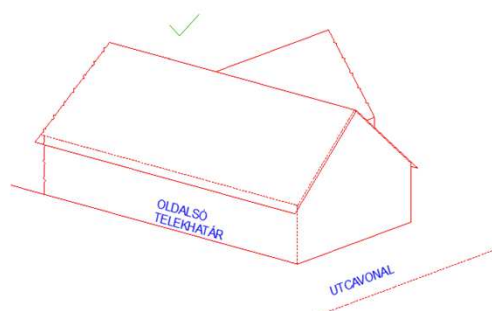
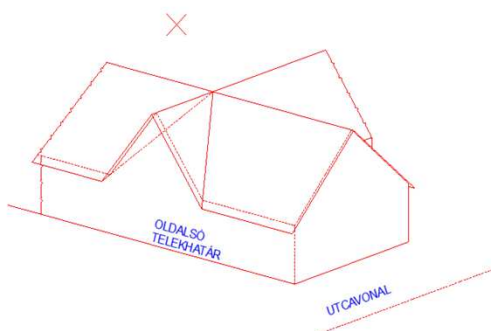
Az ajánlott tetőhajlásszög minden településrészen más és más, a környezettől, a domborzattól és a kialakult arculattól függően. A döntésünket sok minden befolyásolhatja, pl. a magasabb tető alatt beépíthető a tetőtér, így nagyobb kertünk maradhat, viszont a laposabb tető kisebb árnyékot vet. A tetőhajlásszög jellemzően meghatározza az utcaképet, ezért annak illeszkedése a meglévő állapothoz fontos cél kell legyen.

TETŐFORMA

A tetőforma a kertvárosias részeken szabadabban formálható, nem kell szigorúan ragaszkodni a hagyományos tetőformához, de mindig ügyeljünk arra, hogy az épületünk alkalmazkodjon a kialakult beépítéshez, illeszkedjen az utcaképhez.

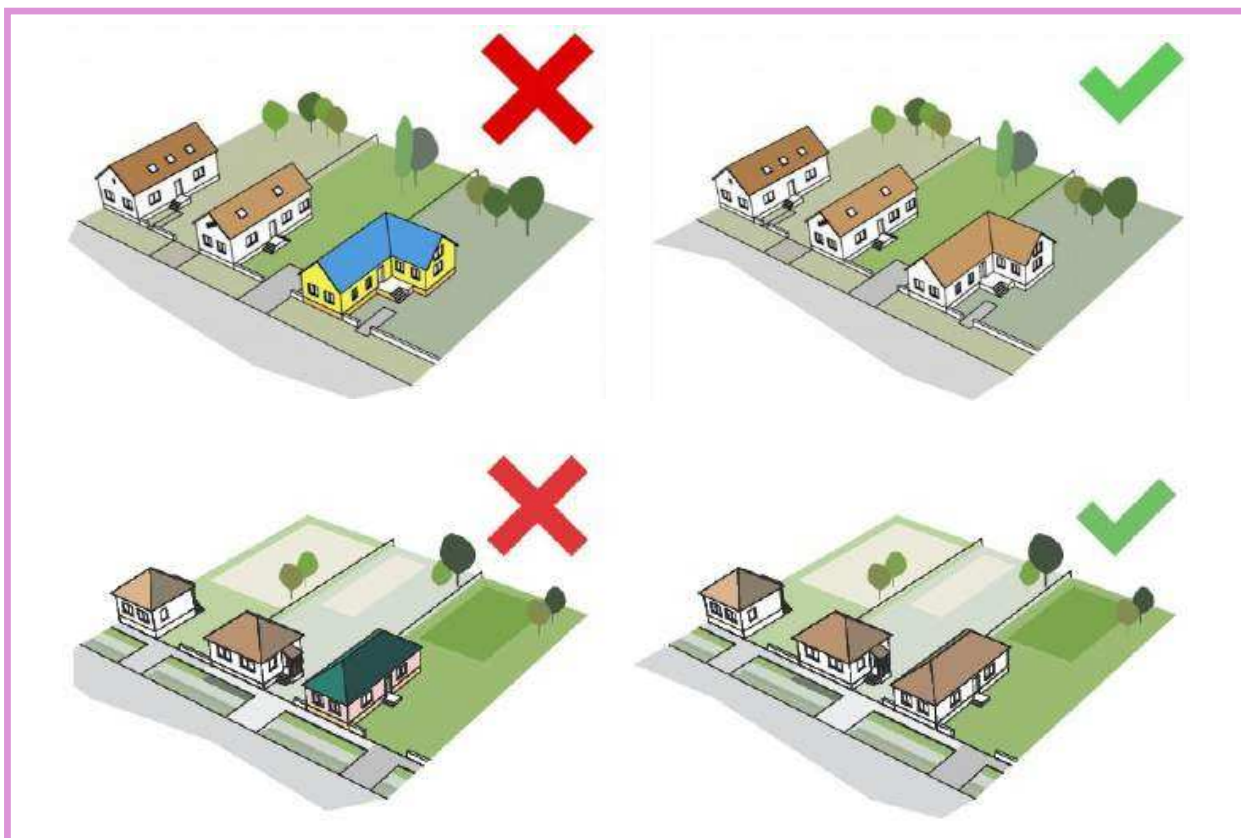
Ha oldalhatáron áll az épületünk, akkor az oldalhatárra ne építsünk oromfalat, se félnyereg tetőt, mert a magas tűzfal nyomasztóan hathat a szomszéd telek felől nézve.

SZÍN

Az anyaghasználat terén biztos, hogy nem lehet települési szinten preferált anyagokat, színeket meghatározni, de talán erre nincs is szükség, hiszen a változatosság is része kell legyen a településképnek. Ezzel együtt több természetes, vagy természetes hatású anyag (fa, tégl, kő, cserép, nád, stb.) megjelenése garantálhatja a településképbe való ideális illeszkedést. A színeket illetően általános szabály, hogy akkor illeszkedik jól az épületünk a környezetébe, ha a tetőn természetes színeket használunk (ilyen a vörös, a szürke és a barna is), a falakon pedig kerüljük az élénk, telített színeket.

Az illeszkedő színvilág és anyaghasználat meghatározásakor érdemes megvizsgálni az adott ingatlan körüli utcaképet és közvetlen mikrokörnyezetét is. Ha a szomszéd épületek világosak, mi is ilyet válasszunk. Ha az utcában több sötét ház is van, akkor alkalmazhatunk telítetlen sötét tónusokat. Mindig jó választás az anyagok természetes színe.

TORNÁC, FEDETT TERASZ

A hagyományos építészet egyik könnyen felismerhető, jellegzetes eleme az oszlopos tornác. Nagyvenyimen a régi házak rendkívül egyszerűek, a tornác oszlopai dísztelenek. Mégis építsünk bátran tornácot! A tornác védetté teszi a bejáratot, átmenetet képez a kint és a bent között, végighaladva rajta felkészülünk a megérkezésre. Nyáron árnyékol, télen véd a hótól. A tornáccal megtakaríthatjuk az előtetőt. Megszélesítve, vagy a formát terasz fedésként használva egyszerre mai és hagyományos lehet a házunk.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömegeggyel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük ezt. A magyar hagyományos homlokzatok zártak. Az utcára néző ablakaink még ma is általában kisebbek. A kert felé nyugodtan szakadjunk el a hagyományoktól, és nyissunk nagy ablakokat, ajtókat, különösen, ha jó tájolású a kerti homlokzatunk.

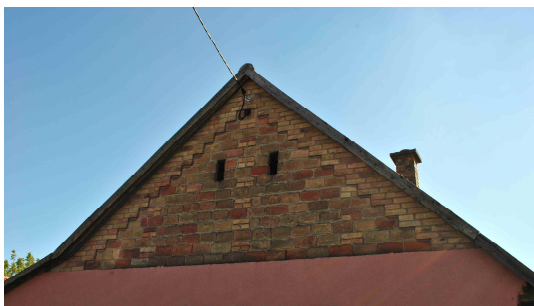
A nyílászárók tervezésekor alaposan gondoljuk át igényeinket: más-más nyílásrendet kell tervezni, ha spalettát, és mást, ha pl. redőnyt szeretnénk. A felnyíló spaletták helyett divatosak, és széles nyílások esetén praktikusak az eltolható spaletták, árnyékolók. Az üvegfelületek árnyékolása legyen a terv része!

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Nagyvenyimen hagyománya a vakolt, és a szabadon hagyott téglafalzatnak van. A tetőket égetett kerámia cseréppel fedik. Az épület és a kerítés egyes részein használhatunk követ, a tető egyes részein fémlemez fedést. A fa szép anyag, de elég, ha az ormfalon, nyílászárók spalettáin és a kerítéseken alkalmazzuk.

Az anyagok megválasztásánál mindig vegyük figyelembe, hogy mennyi energiánk van a fenntartásra. A fa felületeket 2-3 évente át kell festeni, de megfelelő kezelés mellett, több száz évig is használhatóak, a műanyag építőanyagok élettartamára pedig nincsenek megbízható adatok. Szintén átgondolhatjuk, hogy a felhasznált építőanyagok elbontása majd mennyire fogja szennyezni a környezetet.

RÉSZLETEK

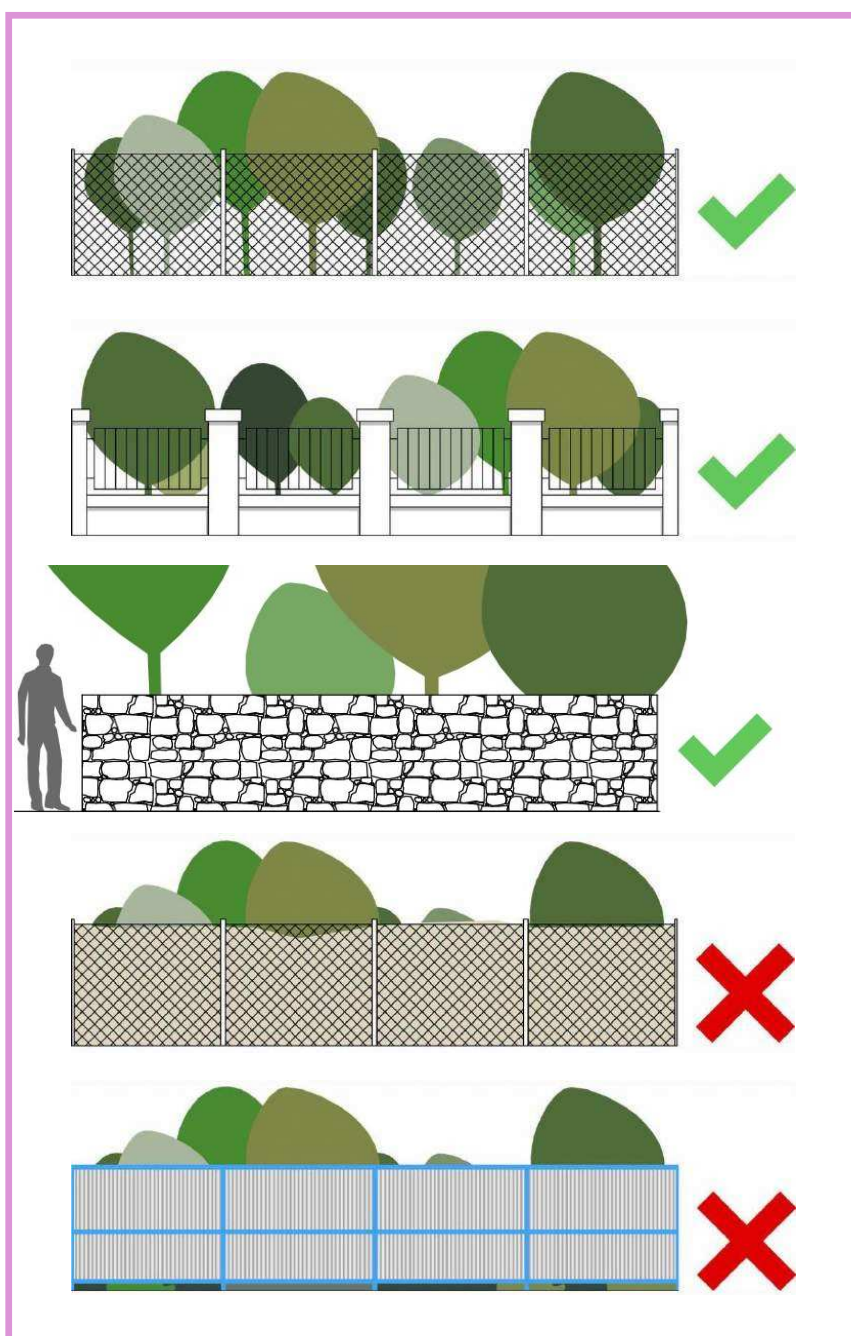
Az egyszerű, de igényes, jól kitalált, szépen megépített részletek eleganciát és igényességet sugallnak, érdemes rájuk figyelmet fordítani. Ez egyaránt igaz lehet a lakóépületekre és egyéb gazdasági, vagy más funkciójú épületekre is. Egy-egy burkolat, eresz, tetőcsatlakozás, párkány részlet minőségi kialakítása és anyaghasználata díszítőelemként is működik. Ezzel együtt az öncélú és túlzó díszítőelemek kerülését javasoljuk.

KERÍTÉSEK

A kertvárosias területen a kerítések döntő többsége igényesen, szépen elkészített térelhatároló. A kerítést ugyanolyan odafigyeléssel kell megtervezni, mint az épületet, lehetőség szerint azzal együtt. A kerítésnél alkalmazhatjuk ugyanazokat az anyagokat, amiket az épületen használtunk, ezzel egységes megjelenésű lesz a „birtokunk.”

A kerítésnél még inkább igaz, hogy hangoljuk össze a szomszédokéval, mind magasságban, mind színében. Könnyebb az illeszkedés, ha a festett részek barnásak, szürkésék.

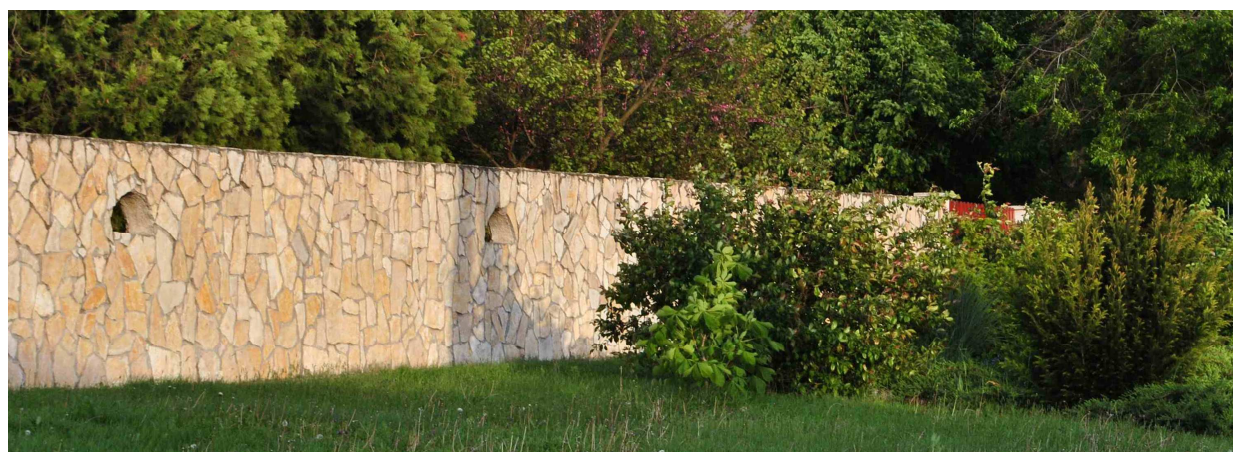

Jó, ha a kerítés nem teljesen zárt, hanem részben, vagy egészben áttört. Ha szeretnénk látni, hogy ki érkezik hozzánk, legyen a kapu is átlátható.

Az utcai támfalakat a kerítések lábazatához hasonlóan javasolt kialakítani. A betonból kialakított utcai támfalakat burkoljuk kővel! Utcai telehatáron, utcáról látható helyeken ne építsünk (beton)elemes támfalat!

Ha mégis a telkünk teljes szélességén tömör kerítést szeretnénk, akkor az semmiképpen ne legyen betonból, és ne legyen vakolt.

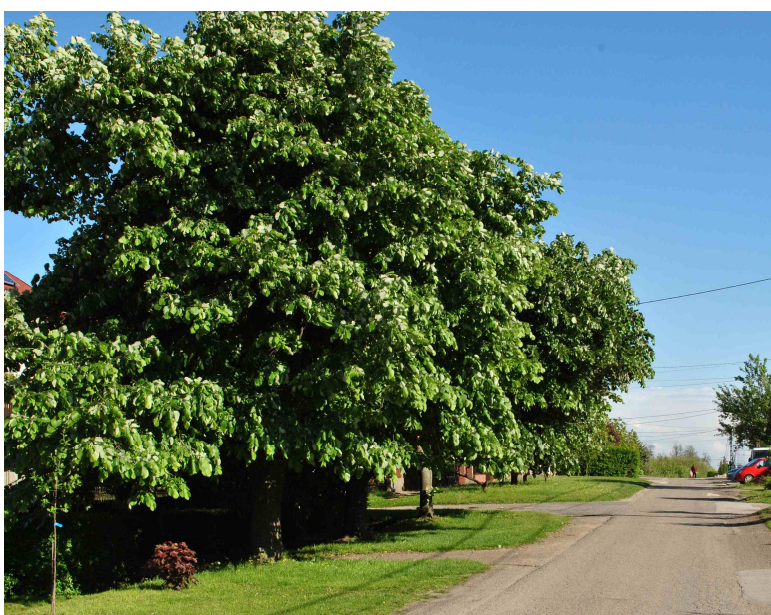
UTCAFRONTOK, ELŐKERTEK

Mindannyiunk közös érdeke, hogy tágabb lakókörnyezetünk is gondozott és rendezett képet mutasson, hisz nem csak maguk az építmények alkotják az utcaképet. Ide tartoznak a gyalogos és gépkocsibehajtók, ezek részét képező átereszek is. Szakszerűen és környezetébe illeszkedően kialakítva az épület szépségét is segíthetik kiemelni.

Nagyvenyimen általában előkertek állnak az épület és az utca között.

A gépkocsikat általában garázsban helyezik el, így mind az előkert, mind az oldal- és hátsókert díszkertként kialakított, legfeljebb hússütő-helyet, vagy kerti játékokat, esetleg fürdőmedencét szokás elhelyezni.

Törekedjünk az egyszerűsége!
Az előkertet nem szabad tűzsúfolni, elaprózni. Sokszor egyetlen szép, hangúlyos növény, egy terebélyes, árnyékot nyújtó fa, vagy hosszan virágzó cserje elegendő.

A rendszerető lakosok gyakran alakítanak ki gondozott, virágos előkertet. A kertek szerepe átalakuló, hagyományos, falusi gazdasági udvarra egyre kevesebb példát találni. A felszámolt baromfiudvarok helyét fokozatosan felváltja a pihenőkert, a virágokkal díszített, fásított, füves udvar. Jellemző a mezőgazdasági munkához használt melléképületek jelenléte, kialakításuk vegyes képet mutat. Sokszor jól látható helyen vannak a telkeken, így megtervezésükkor a funkció mellett az esztétikumukra is fokozottan ügyelni kell.

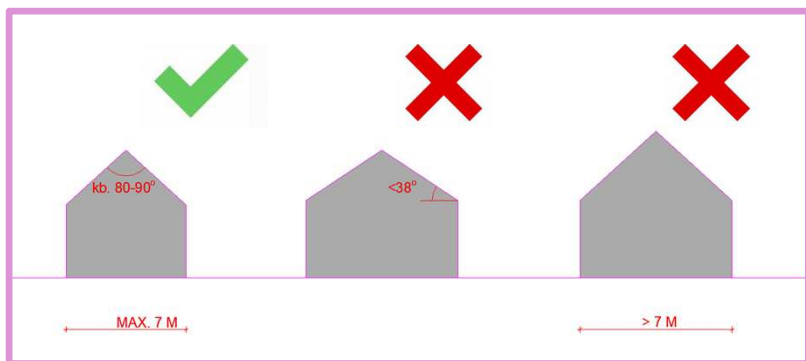
A kerti építmények lehetőleg a főépülettel azonos építő-anyagokból, vagy azzal harmonizálva készüljenek. Igaz ez a pergolák, növényrácsok, gépkocsi beállók, kukatárolók esetében is. Lehetőleg ne rajunk a kertünkbe készen kapható, és alapvetően tájidegen formavilágú szerszámoskamrát, kerti házikót, és főleg ne az utcáról látható módon. Ha nincs lehetőségünk a helyi hagyományoknak megfelelő, egyedi kerti építményeket megvalósítani, akkor növényzettel enyhíthetjük az idegen megjelenést.

2 KERTES TERÜLETEK

A kertés területeken az épület tájbailló, a helyi népi építészeti hagyományoknak megfelelően földszintes, oromfalas, 35-45° os hajlású nyeregtetővel fedett, cserép, vagy nád tetőhéjazattal, fehér vagy halványsárga színű falfelületekkel kialakított legyen.

Az oromfal szélessége 5 m-nél, tornáccal együtt 7 m-nél szélesebb nem lehet.

A homlokzatokon javasoljuk a fa, kő, nyers téglá burkolatokat és a fa nyílászárót, mivel ezek használatával jobban tudunk a környezethez illeszkedni.

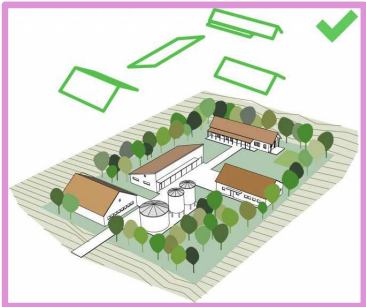
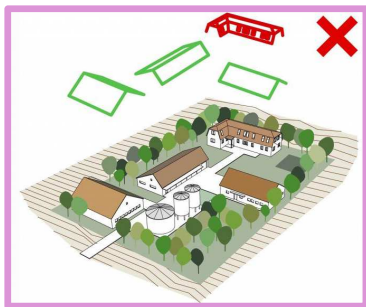
A kertés területen a kerítéseket drótfonatból, vagy vadhálóból lehet építeni, legfeljebb 30 cm magas lábazzal. Támfalak alkalmazása kerülendő, szükség esetén támfalat természetes anyagok felhasználásával lehet megépíteni.

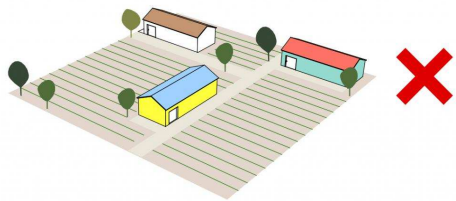
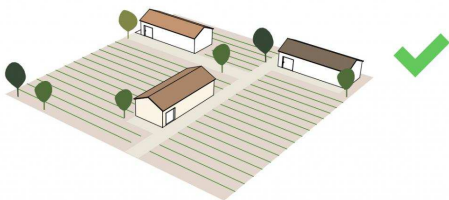
3 KÜLTERÜLET

A külterületen csak tájba illeszkedő épület helyezhető el. A tájba illesztés eszköze lehet az építmények takarása a természeti adottságoknak megfelelő, közepes, vagy nagy lombkoronát növelő lombhullató fajokból és egyéb honos növényekből kialakított növényzav.

Épületcsoportnál (egy telken kettő vagy több épület egymás közelében) azonos tetőkialakítást kell alkalmazni.

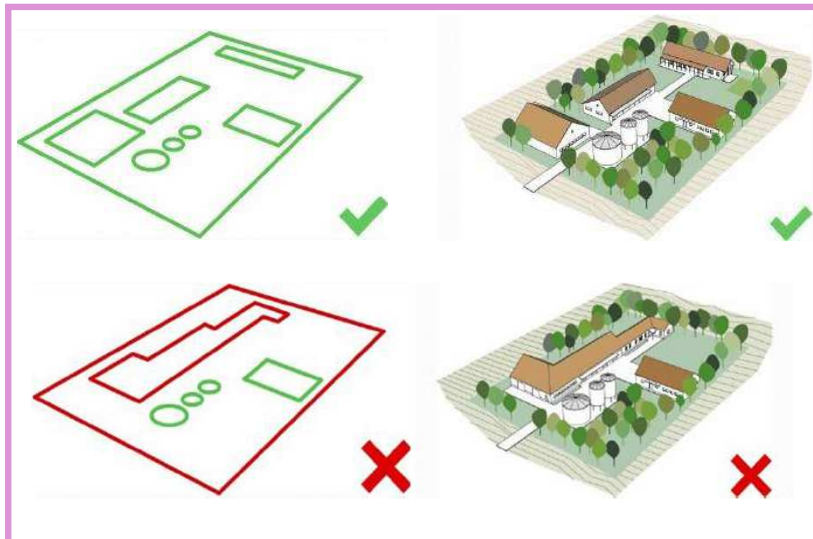
A külterületen a homlokzatokon javasoljuk a természetes – kő, tégl, fa-anyagok használatát, mert így az épület jobban illeszkedhet a környezetébe. Az építményeken élénk, telített színek nem ajánlottak.

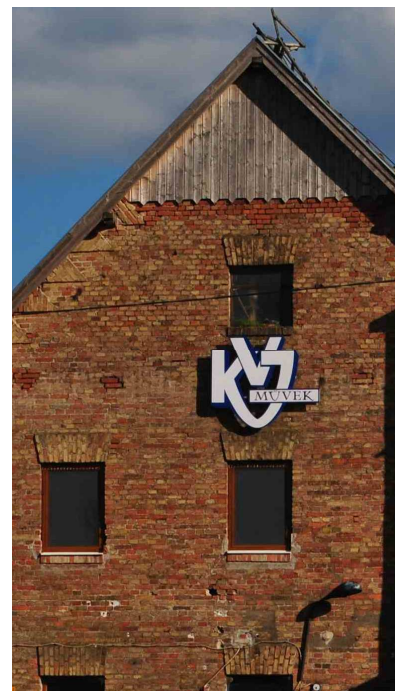
Külterületeken és beépítésre nem szánt területeken a növényzet alkalmazása a területhatár kijelölésére is követendő megoldás.

4 GAZDASÁGI TERÜLET

A harmonikus településképi kialakulásának érdekében a gazdasági és különleges területeken is követendő a lakóterületek telepítési sémája, természetesen a szükséges egyéb szempontok figyelembe vétele mellett. Kerülendők a bonyolult alaprajzok és a toldalékos épületek kialakítása.

A gazdasági területen lévő épületeknek sokféle funkciónak kell megfelelniük, ezért nem írhatunk elő egységes formát. Mindazonáltal az épületek környezetbe való illeszkedése fontos és ezt segíthetjük takaró növényzet ültetésével is.

UTCÁK, KÖZTERÜLETEK, KÖZPARKOK

Nagyvenyimen áthaladó Fő utcának egyes, szakaszai megmutatják, hogy a forgalmas főutak mentén is lehet a gyalogos közlekedés, és a lakás számára is vonzó környezetet kialakítani.

Az út és a járda között növényzet, fák, bokrok virágok, a frekventáltabb helyeken díszburkolat alkalmazásával lehet széppé tenni az országúti szerepkör ellenére a főutca feladatát is ellátó utcát.

A keskeny helyeken virágok, kisebb cserjék is hozzájárulhatnak az utcakép széppé, barátságossá, otthonossá tételéhez.

A településkép szempontjából fasorok telepítése ajánlott a lehetséges helyeken.

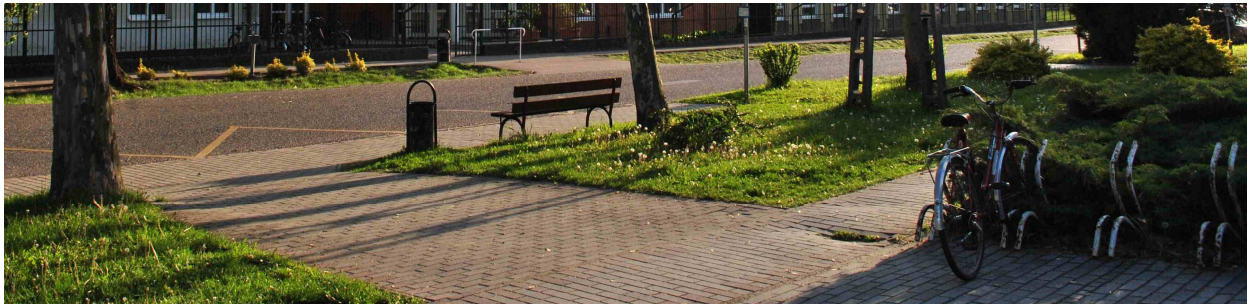
A beépített szakaszokon ez sokszor csak a nyílt árkok lefedésével oldható meg. Akármilyen kevés a helyünk, próbáljuk meg a nem burkolt felületeket növényekkel betelepíteni.

A kislevegalmú utakon, amilyen például a Kossuth utca, a burkolat lehet csökkentett szélességű, a gyalogosok és a járművek közös burkolatot használnak. A kisebb burkolat mellett nagyobb hely marad a növényzetnek.

UTCABÚTOROK

Az utcabútorok legyenek egyszerűek, minél kisebb mértékben avatkozzanak be az utca- és tájképbe, ugyanakkor legyenek funkcionálisak.

JÓ PÉLDÁK

JÓ PÉLDÁK

IMPRESSZUM

NAGYVENYIM KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

www.nagyvenyim.hu

Postai cím: 2421 Nagyvenyim, Fő u. 43.

E-mail: polghivn@vnet.hu

Telefon: 25/ 507-460

Polgármester: Vargáné Kaiser Katalin

Főépítész: Franta Eszter

SZERKESZTETTE: Franta Eszter

FOTÓ: Nemesánszky Ildikó és Franta Eszter

Ahol harmadik féltől származó képanyag került felhasználásra ott a forrás jelzésre került.

A történeti részhez felhasználtunk

Ambrusné dr. Kéri Katalin – Pécsi Tudományegyetem tanszékvezető egyetemi docens - tanulmányát

A Ciszterci Rendház történeti leírásánál felhasználtunk **Németh László**, a Szent Bernát Arborétum Alapítványa kuratóriumának elnökének összeállításából részleteket.

A történelmi térképek forrása: mapire.eu/hu

A kiadvány készítése során felhasználtuk a Lechner Tudásközpont Területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit Kft. által biztosított ábrák, sablonok.